Azg
armenian daily

21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2000 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 231 (2199)

Թուրքիայի ԱԳՆ-ն պատրաստ է պաշտպանել ամերիկյան աղահովագրական ընկերությունների շահերը ընդդեմ հայերի

ԱՆԿԱՐԱ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: Թուրքիայի արտգործնախարարությունը պատրաստ է պաշտպանել ամերիկյան աղահովագրական ընկերությունների շահերը, որոնց դեմ ազգությամբ հայ 3000 ԱՄՆ քաղաքացի հայցեր են ներկայացրել՝ պահանջելով վճարել գումարներ, որոնցով աղահովագրված է եղել 1915-1923 թթ. Օսմանյան Թուրքիայում ցեղասպանության հետեւանքով զոհված իրենց պապերի եւ նախապապերի կյանքը: Այդ մասին հաղորդել է Աթլանթայի թուրք-ամերիկյան ասոցիացիայի նախագահ Վուրալ Չենգիզը Թուրքիայի վարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթի հետ հանդիպումից հետո: Չենգիզի խոսքերով, հայերի հայցերի բավարարումը կարող է նախադեպ ստեղծել Միացյալ Նահանգների այլ կազմակերպությունների կողմից հայերի ցեղասպանության ճանաչման համար: «Այս անգամ մեզ չի կարելի ուշանալ», հայտարարել է Չենգիզը թուրքական ՁԼՄ-ներին:

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Նախագահ Ռ. Քոչարյանի ուղերձը ՀՌԱԿ 10-րդ պատգամավորական ժողովին

Ողջունում եմ Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության 10-րդ պատգամավորական ժողովի պատվիրակներին եւ հյուրերին:

Սփյուռքում տասնամյակներ շարունակ ծավալած ակտիվ եւ արդյունավետ գործունեության հարուստ ավանդույթներն իրենց շարունակությունը գտան մայր հայրենիքում՝ ի դեմս ՀՌԱԿ-ի գործունեության:

Հայաստանի անկախացումից ի վեր ՀՌԱԿ-ը լծվեց Հայաստանի Հանրապետությունում ժողովրդավարական արժեքների, ազատական տնտեսության արմատավորման, ազատ մամուլի կայացման կենսականորեն անհրաժեշտ գործին՝ իր ավանդը բերելով մեր երկրի առաջընթացին: Պետության համար ամենաբարդ իրավիճակներում նա միշտ դրսեւորեց ազգային պետական մտածողություն՝ բարձր պահելով ավանդական կուսակցության վարկը, միաժամանակ պահպանելով իր ավանդույթները եւ ինքնատիպ դիմագիծը՝ հավատարմությունը ազգային եւ ազատական գաղափարներին:

Ռամկավար Ազատական կուսակցությունը Հայրենիքում թե Սփյուռքում ունի անհրաժեշտ ներուժ ակտիվացնելու իր գործունեությունը տնտեսական եւ քաղաքական ոլորտներում, իր օրինակով խթանելու Հայաստանում գործարարության զարգացումը, առավել նպաստելու բարեկեցիկ եւ բարգավաճ երկիր կերտելու մեր պետական քաղաքականության արդյունավորմանը:

Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության 10-րդ պատգամավորական ժողովին մաղթում եմ արդյունավետ աշխատանք եւ հույս հայտնում, որ ազգային դիմագիծ ունեցող քաղաքական ուղղությունը իր պատշաճ տեղը կգրավի մեր հասարակության ու պետության կյանքում:

Ռ. ՔՈՉԱՐՅԱՆ

X ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ՀՌԱԿ-ը ունի ներուժ Հայաստանի քաղաքական կյանքում կարեւոր դեր ստանձնելու

ԱԲԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երեկ Թեքեյան կենտրոնում տեղի ունեցավ Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության X պատգամավորական ժողովը: Ի թիվս երկրի քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական կացությանն առնչվող եւ այլ հարցերի, ժողովի քննարկման հիմնական առարկան կուսակցության առաջիկա խնդիրներն էին, վերջին տարիների գործունեության արդյունքների ամփոփումը, ինչպես նաեւ համագումարի բանաձեւերի ընդունումը, կանոնադրական փոփոխությունների քննարկումը եւ ղեկավար նոր մարմինների ընտրությունը: Մինչ ՀՌԱԿ ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանի քաղաքական զեկուցումը, ընթերցվեց ժողովի մասնակիցներին եւ հյուրերին հղված ՀՀ նախագահի ողջույնի ուղերձը: Ուղերձում համոզմունք էր հայտնվում, որ ՀՌԱԿ-ն իր օրինակով կխթանի Հայաստանում գործարարության զարգացումը, կնպաստի բարեկեցիկ եւ բարգավաճ երկիր կերտելու պետական քաղաքականությանը եւ իր պատշաճ տեղը կգրավի մեր հասարակության ու պետության կյանքում: Ժողովի մասնակիցներին Ամենայն հայոց հայրապետ Գարեգին Բ-ի հղած ողջույնի խոսքի ընթերցումը կատարեց Արարատյան հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդ Նավասարդ եպս. Կծոյանը: Իր խոսքում սրբազան հայրը հատկապես շեշտեց կուսակցության ավանդականորեն հզոր նեցուկը Հայ եկեղեցուն եւ ի մասնավորի Մայր աթոռ Ս. Էջմիածնին: Այնուհետեւ քաղաքական զեկույցով հանդես եկավ ՀՌԱԿ ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը:

Տես էջ 3

ՄԱԿ-ի գլխավոր վեհաժողովը պաշտպանել է ղարաբաղյան խնդրի շուրջ Ադրբեջանի առաջարկած պարագրաֆը

ԲԱՔՈՒ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: ՄԱԿ-ի գլխավոր վեհաժողովն ընդունել է Միավորված ազգերի կազմակերպության եւ ԵԱՀԿ-ի միջեւ համագործակցության մասին ամենամյա ավանդական բանաձեւը: Ինչպես հաղորդում են Ադրբեջանի ՁԼՄ-ները, վկայակոչելով դիվանագիտական աղբյուրներ, ադրբեջանական կողմի առաջարկությամբ ընդունված փաստաթղթում ավելացվել է ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման ժամանակ Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականությունը ենթադրող պարագրաֆ: Նախկին ծեւակերպումն աղոտ բնույթ է կրել եւ երկակի մեկնաբանությունների տեղիք տվել:

Քվեարկության ընթացքում Ադրբեջանի կողմից առաջարկված ուղղումը պաշտպանել է 147 երկիր, իսկ դեմ հանդես է եկել միայն Հայաստանը:

Եգիպտոսի ներկայացուցիչը հայտարարել է, որ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտությունը ՄԱԿ-ի գործը չէ:

Քվեարկությանը չեն մասնակցել Արգենտինան, Բոլիվիան, Բրազիլիան, Եգիպտոսը, Գվատեմալան, Հնդկաստանը, Մադագասկարը, Մոզամբիկը, Նեպալը, Պարագվայը, Հարավաֆրիկյան Հանրապետությունը, Թաիլանդը, Ուրուգվայը, Բելառուսը, Տաջիկստանը եւ Թուրքմենիան:

Դրա հետ մեկտեղ, նախորդ քվեարկության ժամանակ ձեռնպահ մնացած մի շարք երկրներ այս անգամ պաշտպանել են Ադրբեջանի առաջարկությունը: Այդ երկրներն են. Կամբոջան, Կանադան, Կանաչ Հրվանդանի կղզիները, Չիլին, Յամայկան, Ֆրանսիան, Գերմանիան, Իսրայելը, Իտալիան, Ճապոնիան, Կիրգիզիան, Սենեգալը, Շրի Լանկան, Սուդանը, Ուգանդան, Տանզանիան, Ռուսաստանն ու ԱՄՆ-ը:

Ուշագրավ է, որ անցյալ տարի ԱՄՆ-ը, Ռուսաստանը, Իսրայելը եւ Եվրամիության երկրները ձեռնպահ էին մնացել քվեարկության ընթացքում: Այս տարի Ռուսաստանը, Ամերիկան, Իսրայելը, ինչպես նաեւ Եվրամիության երկրները՝ Ֆրանսիան, Գերմանիան եւ Իտալիան քվեարկել են պարագրաֆի օգտին: Եվրամիության մյուս երկրները ձեռնպահ են մնացել:

Իսրայել-Պաղեստին. «հուսադրող արդյունքներ»

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏՊՊԱՆ: Վաշինգտոնում սկսվել են Իսրայելի եւ Պաղեստինի պատվիրակությունների բանակցությունները ԱՄՆ ներկայացուցիչների միջնորդությամբ: Դռանք տեղի են ունենում փակ դռների ետեւում Բոլլինգ ռազմաօդային հանգրվանի տարածքում, Վաշինգտոնից ոչ հեռու: Ինչպես դեկտեմբերի 20-ին հայտնել է ԱՄՆ պետդեպարտամենտի ներկայացուցիչը, հանդիպման առաջին արդյունքները հուսադրող են: Նախօրյակին պաղեստինյան առաջնորդ Յասեր Արաֆաթն իր պատվիրակությանը հրահանգել է հասնել Իսրայելի հետ խաղաղ պայմանագրի ստորագրման 30 օրվա ընթացքում:

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Հայաստանը հայտնվել է տարօրինակ վիճակում

Երեւան-Ստեփանակերտ, Երեւան-Մոսկվա, Երեւան-Թեհրան փոխհարաբերություններում որոշակի սառնությունն անխուսափելի է

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Վերջին տասը օրերին Հարավային Կովկասի տարածաշրջանային զարգացումների առումով տեղի ունեցան երեք կարեւորագույն իրադարձություններ: Նախ, դեկտեմբերի 10-11-ին տարածաշրջան այցելեցին ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահները, որին հետեւեց Եվրոպայում ԱՄՆ զինված ուժերի հրամանատարության պլանավորման եւ քաղաքականության դեպարտամենտի տնօրեն գեներալ-մայոր Չարլզ Սիմփսոնի այցը Երեւան, Բաքու, Թբիլիսի, եւ վերջապես Մոսկվայում Իրանի ֆոխարտգործնախարար Ալի Ահանին բանակցություններ վարեց ռուս պաշտոնյաների հետ անելով մի շարք ուշագրավ հայտարարություններ:

ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների Երեւանի, Ստեփանակերտի եւ Բաքվի իշխանությունների հետ բանակցությունների մանրամասները հնարավորինս պահվում են գաղտնի: Բացառություն չկազմեցին նաեւ վերջին դեկտեմբերի 10-11-ին անցկացված բանակցությունները: Ուշագրավ էր ԱՄՆ-ի եւ Ֆրանսիայի համանախագահողների ընտրած ուղին. նախ Անկարայում բանակցություններ վարեցին Թուրքիայի արտգործնախարար Ի. Ջեմի հետ, ապա հատելով թուրք-նախիջեւանյան, նախիջեւանա-հայկական սահմանը, Հայաստանի տարածքով ժամանեցին Ստեփանակերտ:

Ամերիկայի եւ Ֆրանսիայի համանախագահողների տարածաշրջան այցելության ուղին, Հարավային Կովկասում Թուրքիայի դերակատարության հնարավոր ակտիվացումը, ինչն անուղղակիորեն նշանակում է պաշտոնական Անկարայի՝ ԼՂ հակամարտության կարգավորման հարցում միջամտություն, Ստեփանակերտի իշխանություններին, մեղմ ասած, չի ոգեւորել: ԼՂՀ ԱԳՆ մամլո ծառայությունից «Ազգին» հիշեցրին Թուրքիայի նկատմամբ պաշտոնական Ստեփանակերտի դիրքորոշումը. Թուրքիան ԼՂ հակամարտության կարգավորման հարցում չի կարող լինել անաչառ միջնորդ, քանզի բացահայտորեն պաշտպանում է Ադրբեջանի շահերը:

Եթե ԼՂՀ իշխանությունները խանդավառված չեն հակամարտության լուծման գործում պաշտոնական Անկարայի ցանկացած միջամտությամբ, ապա ՀՀ իշխանությունները սկսել են տարածաշրջանում ավելի կարեւորել Թուրքիայի դերը:

Տես էջ 8

«ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ»

Շարունակվում է դարձյալ ընդարձակը

Տարեվերջին Մոսկվայում կայացած գարեջրի, զովացուցիչ ըմպելիքների եւ հանքային ջրերի միջազգային մասնագիտական մրցույթում «Երեւանի գարեջուր» ՓԲԸ արտադրանքը կրկին հաստատեց իր բարձր կարգը:

«Տարվա լավագույն գարեջուր» անվանակարգում ընկերության արտադրած բոլոր 4 գարեջրատեսակները «Կիլիկիա» բաց, «Կիլիկիա» մուգ, «Կիլիկիա» էլիտար եւ «Կիլիկիա» երիտասարդական, արժանացան ոսկե մեդալների եւ պատվոգրերի:

Միանալով «Կիլիկիային» հղված բազմաթիվ շնորհավորանքներին, ցանկանում ենք նորանոր նվաճումներ նոր հազարամյակում:

ՈՒՇԱԳԻՐ

Բյուջեի եկամտային մասը նախորդ տարվանից պակաս է 7 միլիարդով

Բյուջեն զգուշավոր է համարվում

Հաջորդ տարվա պետական բյուջեի նախագծում եկամուտների եւ ծախսերի հարաբերակցությունն այնքան է նոպաս-կայնացված, որ անհնար է որեւէ տեղաշարժ կատարել, ասենք, մի ոլորտից մյուսին ինչ-որ չափի գումար հատկացնելու առումով: Այդ պատճառով էլ ֆինանսների ու էկոնոմիկայի նախարար Վարդան Խաչատրյանը գույները բավական մոայլ է տեսնում. «Բյուջեում թիվ դնելն էդքան դժվար բան չէ, բայց հասկանանք, որ դա դնելու դիմաց ծախս ենք ավելացնում: Իսկ երբ չենք սանում, դա պարտք է դառնում: Իրատեսությունն այն է, որ գոնե պարտքեր չստեղծենք: Եթե շատ լավատես ենք լինում, նշանակում է ռիսկային պարտքերն ի սկզբանե ենք կուտակում ծախսային մասում: Մենք մի փոքր մտավախորեն ենք մոտեցել բյուջեին: Շատ զգուշավոր ենք, որ ասենք, թե բյուջեն 100 տոկոսով կկատարվի»: Դրա նախադրյալներն առկա են հատկապես բյուջեի եկամտային մասը հաշվի առնելով: Եթե 2000 թվականին բյուջեի մուտքային եկամուտները եւ պատշաճական տրանսֆերտները միասին կազմում էին մոտ 202 մլրդ դրամ, հաջորդ տարվա համար նախատեսվում է հավաքագրել 195 մլրդ դրամ:

Ընթացիկ եկամուտներն այս շրջանակներում մոտ 181 մլրդ են կազմում, այս տարվա համար նախատեսվածից պակաս լինելով 2 մլրդ-ով: Ընթացիկ եկամուտներից 8 մլրդ-ը ոչ հարկային է դարձյալ այս տարվա համար նախատեսվածից փոքր լինելով 3 մլրդ դրամով: Հարկային եկամուտները կազմում են 164 մլրդ դրամ, որից նախատեսվում է եկամտահարկի գծով գանձել 9, շահութահարկի գծով 21 մլրդ դրամ, որն, ի դեպ, այս տարվա նախատեսվածից ավելացվել է 4 մլրդ-ով: Սա բացատրվում է ՀՆԱ-ի կանխատեսվող աճով: Գույքահարկից եւ հողի հարկից, որոնք կազմում են բացառապես համայնքային բյուջեի մուտքերի բաղկացուցիչները, պետական բյուջե ոչինչ չի մտնում, բացի համայնքներին չպատկանող տարածքներից գանձվողներից: Նախորդ տարվա կատարողականը 5 մլրդ-ով կգերազանցի ակցիզային հարկումը կազմելով 34 մլրդ: Մաքսատուրքերը կազմում են 8,7 մլրդ դրամ, որն անցնող տարվա դիմաց գրեթե փոփոխություն չի կրել: Կիսով չափ նվազել է հաստատագրված վճարի գանձման դինամիկան: Առանձնահատուկ ուշադրության է արժանացած ավելացված արժեքի հարկը, որը, ինչպես ներկայացրել ենք, փոփոխություններ է կրել հարկային բարեփոխումների շրջանակներում:

Նախատեսված է ԱԱՀ-ի գծով հանրապետությունում ներքին շրջանառությունից հավաքագրել մոտ 27 մլրդ, դրսից ներմուծվող առքերներից 40 մլրդ դրամ: Հանրապետությունում արտադրվող ծխախոտից գանձվելու է 1,3, ներմուծվող ծխախոտից եւ բենզինից 11 մլրդ դրամ: Ընդհանուրը կազմում է 68,9 մլրդ դրամ, որը դարձյալ պակաս է նախորդ տարվա համար նախատեսվածից: Կենտրոնական բանկի շահույթներից կառավարությունն ակնկալում է 3 մլրդ դրամ ստանալ: Պետական տուրքերից ակնկալվում է (քանի որ չի կարելի հստակ սահմանել, թե կոնկրետ որքան քաղաքացի կօգտվի պետական ծառայություններից) մոտ 8 մլրդ դրամ հիմքում ունենալով միայն ոչ ռիսկային տարբերակները: Տրանսֆերտներից սպասվող գումարները կազմում են 14 մլրդ դրամ նախորդ 17,5-ի դիմաց:

Վերը շարադրված թվերն ու հարաբերությունները, փաստորեն, արտացոլում են միայն ընդհանուր հավաքագրման դինամիկան պարզ նշելով, որ ՀՆԱ-ն աճի միտումներ է դրսեւորում եւ բնականաբար պետությունն արդեն ոչ թե մախային, այլ հարկային մուտքերին է հենվում:

Կառավարությունը, ինչպես եւ նախատեսվում էր, խորհրդարանի կողմից 5-ամյա հարկային բարեփոխումների ծրագիրն առաջին ընթերցմամբ ընդունելուց հետո, հավելյալ 5,5 մլրդ դրամի մուտք է նախատեսում բյուջե, իսկ հարկային վարչարարության բարելավման շնորհիվ ծրագրվում է հավաքել տարիներով լողության մատնված ապառքները, այսինքն այն գումարները, որոնք կազմվել են պարտքերի կուտակման եւ դրանց վրա դրված տուգանքների հաշվին: Պետեկամուտների նախարար Անդրանիկ Մանուկյանը համոզված է, որ իրենց կհաջողվի հավաքագրել անտեսված գումարները. «Այսօրվա վիճակով ունենք շուրջ 57 մլրդ ապառք: Դրանք վարչարարության էլեմենտներ են: Մենք պետք է ապացուցենք հարկատուներին, որ իրենք պետք է հարկերն այս պետության մեջ վճարեն: Բոլորը կգան հարկային դաշտ, համոզված եղեք: Պետք է ստուգումներն արդյունավետ կազմակերպենք, որը չի նշանակում ստուգումների քանակի մեծացում: Ստուգողը պետք է կարողանա հիմնավորել իր ստուգման ակտերում գրած գումարները, որոնք ներառում են նաեւ տույժ-տուգանքներ: Այդ ակտերը դատարաններում հիմնականում բեկանվում են: Աշխատանքները պետք է տանենք նաեւ գույքի բռնագանձման դեպքերի ուղղությամբ:

2000 թվականի ընթացքում շուրջ 11 մլրդ 200 մլն դրամի հայց ենք ներկայացրել դատարան եւ այս տարի այդ հայցերով գանձվել է շուրջ 5 մլրդ դրամ, որի հիմնական մասը գանձվել է, երբ կալանք է դրվել տնտեսվարող սուբյեկտների բանկային հաշիվների վրա: Իսկ գույքի իրացումից ստացվել է ընդամենը 200 մլն դրամ»: Եվ չնայած դատական կարգով գանձումների տարբերակին, որեւէ հստակ մեխանիզմ չի նշմարվում հիշատակվող վարչարարական միջոցառումներն իրականացնելու համար: Բոլորովին էլ զարմանալի չէ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարի մտավախությունը: «Սկզբում էլ ողջ հանրապետությունը խոսում էր չակերտավոր վարչարարության օգուտների մասին: Որտեղի՞ց են հավաքելու, եթե ռեալ մեխանիզմներ չկան, եթե բազան ռեալ հաշված չէ»: Եթե նկատի առնենք, որ 50 մլրդ դրամ կազմող դեֆիցիտի մարումը կախված է միմիայն դրսից ակնկալվող վարկերից, հասկանալի է դառնում, որ եթե այս պայմաններում էլ վարչարարությունից ակնկալվող գումարները չհեւան, բյուջեն ավելի վատ դրության առջեւ է կանգնելու:

Քանի որ ճշգրտված չեն նաեւ 1700-ամյակի միջոցառումներից ակնկալվող հոսքերի իրական չափերը, այդ միջոցառումներից սպասվող եկամուտները բյուջեում արտացոլված չեն նույն կերպ, ինչպես արտացոլված չէ նախագահի խոստացած 40 հազար աշխատատեղերից ենթադրվող եկամտահարկը:

ԳՈՌ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

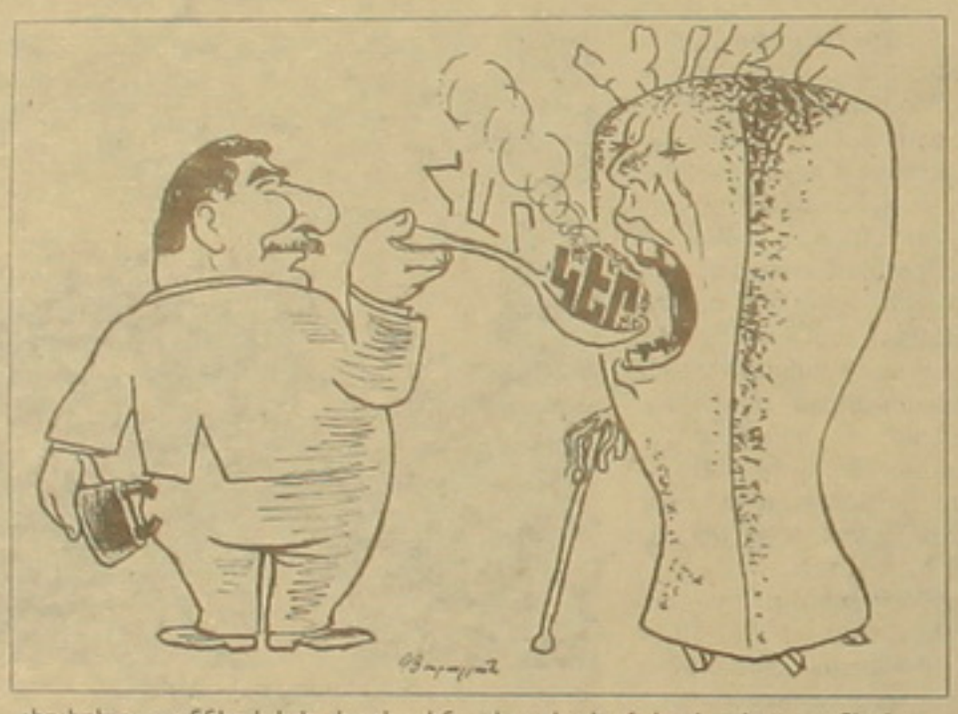

«Ստուգման հանձնարարագրում պետք է նշվի կոնկրետ նպատակը»

Սա է ստուգումներ կատարելու «ոսկե» կանոնը

ՀՀ գլխավոր դատախազության պետական շահերի պաշտպանության վարչության պետ Գեւորգ Դանիելյանը դեկտեմբերի 20-ին «Քենոնիս Ինքերնեյշնի» գրասենյակում իրավական թեմաներ լուսաբանող լրագրողներին ծանոթացրեց պետական կառավարման ոլորտում ստուգումների կազմակերպման եւ անցկացման մասին օրենսդրությանը: Թեման կարեւորվում է, նկատի ունենալով տնտեսվարող սուբյեկտների մասնակցությամբ արտահայտած դժգոհությունը՝ բազմաթիվ հսկող ու իրավապահ մարմինների կողմից իրենց գործունեությունը ստուգելու եւ վերստուգելու վերաբերյալ:

Պրն Դանիելյանը նշեց, որ ստուգման ընդհանուր նպատակն է՝ մի կողմից պարզել տնտեսվարող սուբյեկտի գործունեությունն օրենսդրության պահանջներին համապատասխանելու հանգամանքը, մյուս կողմից՝ պաշտպանել տնտեսվարող օբյեկտի գույքային իրավունքը: Կոնկրետ ստուգում իրականացնելիս անհրաժեշտ է ստուգման հանձնարարագրում կամ հրամանում հստակ նշել նպատակը: Վարչության պետը դժգոհությունների հիմք տվող պատճառներից նշեց նաեւ այն, որ վերահսկողությանն առնչվող հասարակական հարաբերությունների կանոնակարգմանը նվիրված իրավական ակտերում դեռեւս գերակշռում են անհարկի հակասությունները: «Մեր օրենսդրությունը դեռեւս գտնվում է այն փուլում, երբ ընդունվել է վերահսկողության ոլորտին վերաբերող օրենսդրական ակտ, որի նորմերի անմիջական կիրառումն ապահովելու ուղղությամբ դեռեւս անհրաժեշտ ենթաօրենսդրական ակտեր չեն ընդունվել»:

Միեւնույն գործառույթը մի օրենսդրական ակտում բնորոշվում է որպես հսկողություն, մեկ այլ իրավական ակտում՝ վերահսկողություն: Նույն կերպ հստակ տարանջատված չեն «ստուգում», «վերստուգում», «ուսումնասիրություն», «ներքին ստուգում», «արտաքին ստուգում» եւ այլ հասկացությունները: Մինչդեռ վերահսկողությունը եւ հսկողությունը միմյանցից էապես տարբերվող հասկացություններ են, մի հանգամանք, որը դեռեւս անտեսվում է գործող օրենսդրությունում:

Պետական շահերի պաշտպան վարչության պետի ասելով, դեռեւս հստակ ու միասնական մոտեցում չի ցուցաբերվել քրեական դատավարության օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերում ստուգումների նշանակման եւ անցկացման կոնկրետ իրավական հիմքերին: Ստուգումների անհրաժեշտությունը ծագում է ոչ այնքան նախաքննության, որքան, նյութերի նախապատրաստման փուլում: Օրենքի ոչ հստակ ու իրարամերժ ձեւակերպումների հետեւանքով գործնականում բարդություններ են ծագում նաեւ «քրեական հետապնդում հարուցելու», «քրեական գործ հարուցելու» եւ «դատավարություն» հասկացությունների սահմանումների առումով:

Ինչ վերաբերում է տնտեսվարող սուբյեկտների ֆինանսատնտեսական գործունեության ստուգումն իրականացնողների նկատմամբ աճող դժգոհությանը՝ պրն Դանիելյանը ցույց տվեց հարցի լուծման իրավական ճանապարհը: «Ստուգումն իրականացնող անձանց գործողությունները կարող են բողոքարկվել ինչպես դատական, այնպես էլ արտադատական կարգով: Ապօրինի գործողությունների առնչությամբ հարուցման ենթակա է ոչ միայն պատճառված վնասը, այլեւ բաց թողնված օգուտը», ավելացրեց նա:

Դատարանների գործունեությունից դժգոհ էր նաեւ վարչության պետը, որի ասելով դատարանները լուրջ վերաբերմունք չունեն դատախազության կատարած աշխատանքին: Ճիշտ է, բողոքների բավարարման տոկոսը բարձր է, սակայն դատարանների նախագահների խորհրդի կողմից դատարաններին ցուցում է տրված՝ հնարավորինս չընդունել բողոքները: «Երբեմն մեկ օրում 10-15 բողոք է բերվում դատախազության կողմից, նույն օրն էլ բոլորը մերժվում են»: Դատախազության աշխատանքների սահմանափակման մեկ այլ տարբերակ նշվեց այն, որ մասնավոր տնտեսվարող սուբյեկտներում օրենքով դատախազությանն արգելված է ստուգումներ կատարել:

Մյուս բանախոսը՝ Աժ պատգամավոր Արթուր Բաղդասարյանը տեսականից անցում կատարեց իրականությանը, հայտնելով, որ օրենքն ու իրականությունը Հայաստանում իրար հետ չեն առնչվում: Նշեց, որ ստուգող մարմինների անբարեխիղճ աշխատանքի պատճառով պետբյուջեին զգալի վնաս է հասցվում:

Արձագանքելով դատախազության աշխատանքների վերաբերյալ պրն Դանիելյանի արտահայտած այն մտքին, որ իրենց բողոքներն ու միջնորդությունները հիմնականում ընթացք չեն ստանում դատարաններում, հայտարարեց, որ պատճառը դատարանների անկախ չլինելն է: «Դատավորը «գրոշ» ստանալով՝ 300 դոլար, չի կարող անկախ լինել», հայտնեց նա: Դատարանների անկախությունն ապահովելու համար Աժ պատգամավորն ամսական 1000 դոլար վարձատրությունը բավարար է համարում:

Ս. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՀԱՍԱՐՈՍ

Սերժ Սարգսյանը մեկնեց Մոսկվա

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ. ԱՊՀ անդամ պետությունների պաշտպանության նախարարների խորհրդի նիստին մասնակցելու նպատակով դեկտեմբերի 20-ին Մոսկվա մեկնեց ՀՀ պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանի գլխավորած պատվիրակությունը: Ինչպես հայտնեցին ՀՀ Պն լրատվության ու քարոզչության վարչությունում, Մոսկվայում կայանալիք հերթական նիստի ընթացքում կքննարկվեն ԱՊՀ շրջանակներում ռազմական եւ ռազմատեխնիկական համագործակցության հետ կապված մի շարք խնդիրներ, մինչեւ 2005 թ. ԱՊՀ անդամ պետությունների «Ռազմական համագործակցության հեռանկարային զարգացման ծրագրի» նախագիծը, ընթացակարգային այլ հարցեր: Կամփոփվեն պաշտպանության նախարարների խորհրդի գործունեության արդյունքները:

Ս. Սարգսյանը կմասնակցի նաեւ ԱՊՀ անդամ պետությունների պաշտպանության նախարարների ակումբի նիստին, միջազգային ահաբեկչությանը հակազդելու խնդիրներին նվիրված միջազգային գիտագործնական կոնֆերանսին:

Ամայացման դեմ պայքարի կոնվենցիան թարգմանված է հայերեն

Երեւան, 19 դեկտեմբեր (ԱՈԿՍ): Հայաստանի ամբողջ տարածքի մոտավորապես 80 տոկոսը այս կամ այն չափով ենթակա է ամայացման: Այս մասին ՄԱԿ-ի «Ամայացման դեմ պայքարի մասին» կոնվենցիայի հայերեն թարգմանության շնորհանդեսի ժամանակ ասաց կենսաբանական գիտությունների դոկտոր, Ռուսաստանի Դաշնության Բնապահպանական ակադեմիայի թղթակից-անդամ Սամվել Բալոյանը: Ըստ թարգմանության հեղինակի, հողերի ամայացումը, որին ենթակա է մոլորակի տարածքի համարյա մեկ երրորդ, իրենից ներկայացնում է լուրջ բնապահպանական եւ սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիր, որն առաջացել է կլիմայի փոփոխությունից եւ հողերի ոչ արդյունավետ օգտագործումից:

Հայաստանը գտնվում է մոլորակի հինգ տարածաշրջաններից մեկում, որը մյուսներից ավելի է ենթակա ամայացման: Գիտակցելով ամայացման դեմ պայքարին բնակչության մասնակցության ողջ կարեւորությունը՝ այս հիմնախնդիրը լայնորեն լուսաբանելու համար Հայաստանի բնապահպանության նախարարությունը հանդես եկավ ՄԱԿ-ի ամայացման դեմ պայքարի սկզբունքները արտացոլող կոնվենցիայի հայերեն թարգմանության նախաձեռնությամբ: Ներկայումս ավարտին մոտ է ամայացման դեմ պայքարի ազգային ծրագրի մշակումը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության 8 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայություն / հեռ. 562941, 582483
Apple Macintosh համակարգչային շարուածք «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ՀՌԱԿ-ը ունի ներուժ Հայաստանի քաղաքական կյանքում կարեւոր դեր ստանձնելու

Սկիզբը էջ 1

Հայաստանի ռամկավարների ղեկավարն անդրադառնալով կուսակցության հայրենիքում հաստատմանը եւ գործունեությանը, նշեց, որ առաջին իսկ շրջանում ակնհայտ դարձավ, որ «Հայաստանում քաղաքական գործունեությունը պահանջում է միանգամայն այլ որակ»: Դա երբեմն անհասկանալի եղավ սփյուռքի ռամկավար. որոշ շրջանակների համար, որտեղ հաճախ նույնացվում էին այնպիսի տարբեր հասկացություններ, ինչպիսիք են պետությունը եւ իշխանությունը, հայրենասիրությունը եւ իշխանասիրությունը: Դրա արդյունքում ՀՌԱԿ-ը հաճախ կանգնում էր երկընտրանքի առջեւ:

1991-1998 թթ. կուսակցության համար նաեւ փորձությունների ժամանակաշրջան էր: Այդ ժամանակվա իշխանությունները փորձեցին փակել «Ազգ» ռամկավար-ազատական օրաթերթը, պառակտել կուսակցությունը Հայաստանում եւ սփյուռքում: Այդ ջանքերն, ըստ ՀՌԱԿ ատենապետի, աղարդյուն չանցան: Մի քանի տարի սփյուռքում գործում էին ՌԱԿ երկու կենտրոնական վարչություններ, որոնց միավորման համար հիմքեր ստեղծվեցին միայն 1998 թ.-ից հետո, եւ 2001 թ. գարնանն այդ խնդիրը վերջնականապես կլուծվի:

Բնական է, որպես քաղաքական կուսակցություն ՀՌԱԿ-ը պետք է վերլուծեր 1999 թ. խորհրդարանական ընտրություններին իր անհաջողության պատճառները: Այդ առթիվ քաղաքական զեկուցման մեջ, որն ամբողջությամբ տպագրված է թերթի այս համարի 4-րդ էջում, նշվում է, որ հիմնական պատճառը ներքին էր՝ ռամկավարները տարբեր օբյեկտիվ եւ սուբյեկտիվ պատճառներով անպատրաստ էին ընտրություններին: Ելնելով դրանից, Ռուբեն Սիրզախանյանը մատնանշեց այն քայլերը, որոնց իրագործման դեպքում «կուսակցությունն իրապես կդառնա կարեւոր գործոն Հայաստանի ներքին կյանքում»: Դրանք են ազգային կառույցների եւ գաղափարակից ուժերի հետ համատեղ ստեղծել ազգային-պետական համաժողովակ ծրագիր, որը ցույց կտա, թե «ինչպիսին ենք ուզում տեսնել Հայաստանն առաջիկա ժամանակահատվածում»: Այդ ծրագիրը նաեւ պետք է առաջնորդ փաստաթուղթ հանդիսանա առաջիկա տարիներին սպասվող ընտրություններում ժողովրդավարական եւ ազատական ուժերի դաշինքի համար:

Ամփոփելով ելույթը, Ռուբեն Սիրզախանյանը ներկաների առանձնահատուկ ուշադրությունը հրավիրեց ներքաղաքական իրավիճակի մի դրսեւորման վրա: Այն է տնտեսական իրավիճակի բարելավման զուգակցումը քաղաքական համակարգի զարգացման հետ: Ժողովրդավարական քաղաքական համակարգ ունենալու համար անհրաժեշտ են հստակ գաղափարախոսություն ունեցող կուսակցություններ, այլ ոչ թե «պողոպատիստական բարբաջանքով սնվող մարդկային միավորումներ»: Ինչ վերաբերում է ազատական ժողովրդավարական գաղափարախոսությանը, ապա նշվեց, որ դրա հետ կապ չունեցող ուժերը ժամանակին ունենալով իշխանության լծակները, երկիրը բերեցին ներկա վիճակին եւ ոտնահարեցին ժողովրդավարության եւ ազատականության մնայուն արժեքները, որի հետեւանքով ազատական գաղափարախոսությունը ենթարկվեց ծանր փորձության:

Ազատական գաղափարախոսության վանգման մասին իր ելույթում անդրադարձավ նաեւ պատմաբան Ռուբեն Խուրշուդյանը: Նա ընդգծեց երկու միտք, առաջին՝ Հայաստանում ազատականությունն անկեղծորեն դավանող ազգային ուժերի համախմբում, երկրորդ՝ հենց այդ ուժերի գլխավորությամբ ստեղծել ազգային համաժողովակ ծրագիր ոչ միայն դուրս բերելու երկիրը ներկա վիճակից, այլեւ ուղենշելու զարգացման հեռանկարները:

«Ազգ» օրաթերթի խմբագիր Հակոբ Ավետիսյանն ընդգծեց ՌԱԿ կենտրոնական վարչության ատենապետ Հայկաշեն Ուզունյանի ուղերձը: Վերջինս նույնպես նշել էր, որ ՀՌԱԿ-ը վերջին 10 տարիների ընթացքում ենթարկվել է ծանր փորձությունների, որոնք բարեբախտաբար հաղթահարվել են: Հայկաշեն Ուզունյանը հույս էր հայտնել, որ 2001 թ. ՌԱԿ ընդհանուր ժողովից կուսակցությունը դուրս կգա ամբողջովին ամրապնդված եւ միասնական: Հակոբ Ավետիսյանն իր հերթին անդրադարձավ կուսակցության բարեփոխումներին:

ՍՊԻՏԱԿ

Օրակարգի վերջին հարցը վերաբերում էր ՀՌԱԿ ղեկավար մարմինների ընտրությանը: Մի շարք պատգամավորներ ելույթ ունեցան եւ բավարար գնահատեցին շրջանավարտ վարչության գործունեությունը: Նրանցից հատկապես նշելի են ՀՌԱԿ հնագույն անդամներ Ռոբերտ Մավիսակալյանի եւ Համլետ Կարապետյանի, Հրաչիկ Կարապետյանի եւ Շամիրամ Աղաբեկյանի անունները: Կուսակցության ապագա գործունեությունը աշխուժացնելուն միտված նրանց ելույթներում ՀՌԱԿ ատենապետի միակ թեկնածու առաջադրվեց Ռուբեն Սիրզախանյանը, որն էլ միաձայնությամբ վերընտրվեց իր պաշտոնում: Նորընտիր ատենապետի եւ մի շարք պատգամավորների կողմից առաջադրվեցին ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության անդամներ եւ փոխանդամներ: Քվեարկությամբ որոշվեց վարչության կազմը՝ Հարություն Առաքելյան, Ռուբեն Խուրշուդյան, Համլետ Կարապետյան, Հրաչյա Կարապետյան, Ռոբերտ Մավիսակալյան, Անտոն Փիլոյան, Միհր Մելիք-Բախշյան, Գառնիկ Հովակիմյան, Սերոբ Հարությունյան, Մեխակ Գեւորգյան, Գագիկ Վարդանյան, Սիրա Անդրեասյան, Հրաչիկ Տաքեյան եւ Ռուբեն Սրապյան (վերջին 4-ը՝ փոխանդամ): Ընտրվեցին նաեւ կարգապահական ատյանի եւ վերստուգիչ հանձնաժողովի կազմերը, առաջինը՝ Կառլեն Գեւորգյան, Գայանե Մուրադյան, Չարլին Մարգարյան, Ասոն Ադամյան եւ Կարեն Մարգարյան, իսկ երկրորդը՝ Պավել Թերզյան, Նելլի Հովհաննիսյան եւ Անուշ Դովլաթյան-Բաբայան:

Կուսակցության օրհներգի հոտնկայս ունկնդրությամբ փակված հայտարարվեց ՀՌԱԿ X պատգամավորական:

ԱՍՈՒԼԻՍ

«8-9 տարի հետո ավիացիայից իսկի կմախքն էլ չի մնացել»

ՀՀ քաղաքացիական վարչության պետ Հովհաննես Երիցյանի ցնցող բացահայտումները

«Ես չեմ եկել նկարահանվելու, այլ հաշվետվություն եմ տալու այն ամենի մասին, ինչ արել եմ օգոստոսի 5-ից հետո, վարչության պետ նշանակվելուց հետո», հայտարարեց ՀՀ քաղաքացիական ավիացիայի վարչության պետ Հովհաննես Երիցյանն իր առաջին ասուլիսի սկզբում: Իսկ հաշվետվությունը ավելի շուտ հիշեցնում էր բացահայտումների մի երկար շղթա, որոնք արել է նոր պետն ու որոնք պատասխանում են այն հարցին, թե ինչո՞ւ է քաղաքացիական միտքս համարվել «յուղալի պատառ» եւ ինչո՞ւ շահութաբեր կառույց լինելով տարիների ընթացքում զարգանալու փոխարեն ավելի ու ավելի է քայքայվել:

Այսպիսով. 1987 թվականին իբրեւ պրոֆեսիոնալ ավիատոր առաջին անգամ ընտրվելով ավիացիայի վարչության պետ, Հ. Երիցյանը 1991 թ.-ին սիրված էր լքել իր պաշտոնն ու մեկնել՝ դառնալով ռուսական «Աերոֆլոտի» ներկայացուցիչը տարբեր երկրներում: Այժմ, 8-9 տարի հետո, «ինքնաթիռից դուրս մնացած» նախկին պետը համակարգը գտել է գրեթե քայքայված վիճակում: Ըստ պրն Երիցյանի, անցած տարիներին ոլորտում կատարված ամենազարհուրելին եղել է կադրային քաղաքականությունը. ավիացիայի 1700 աշխատողների 73 տոկոսը համակարգից անտեղյակ մարդիկ են, որոնց «բերել խցկել են» նախկին ղեկավարները: Մինչդեռ նոր պետի կարծիքով, այսօրվա աշխատանքը կատարելու համար 800-1000 մարդը լիովին բավարար է, մնացածները պետք է կրճատվեն: Իսկ եղած աշխատողներին իր առաջին հրամանով՝ «Հրաման թիվ 95»-ով, տրվել է 30 օր ժամանակ՝ պետական մտածելակերպ ձեռք բերելու համար, քանի որ «ավիացիան հանրային սեփականություն է» եւ առանց այդ մտածելակերպի նրան վիճակված է կործանում: Նույն այդ 95 հրամանով նոր պետը ավիացիայի բոլոր ֆինանսական հոսքերը վերցրել է իր հսկողության տակ: Նախ. A-310-ի վարձակալության պայմանագրով, որը նա որակում է որպես «կործանիչ ու հանցագործ», քանի որ «ավիացիայից հասկացողը այդպիսի պայմանագիր չէր կարող կնքել», նախատեսված 720 հազար ամսական վարձը հասցվել է 345 հազարի: Ավելին՝ եթե լինի կառավարության երաշխիքը, հնարավոր է նոր «էրբաս» վարձակալել՝ ամսական աննախադեպ, 143 հազար դոլարով: «Եթե չլուծվի նոր A-310-ի հարցը, եվրոպան կփակվի մեր առաջ», հայտարարում է նոր պետը, քանի որ առկա ինքնաթիռային պարկի մնացած ինքնաթիռները խորհրդային են, իսկ դրանք, բացի Իլ-96-երից, եվրոպա մուտք գործելու իրավունք չունեն: Տեղեկացվեց, որ 1700-ամյակի կապակցությամբ սպասվող մեծ հոսքի համար եկող տարի Թուրքմենիայից 1-2 «Բոինգ» կվարձակալվի հնարավորինս ցածր լիզինգով:

Իր նշանակումից հետո, ամսվա վերջին, փորփրելով փաստաթղթերը վարչության նոր պետը զարմանքով պարզել է, որ Մոսկվայում հայկական ինքնաթիռները լիցքավորվում են՝ վառելիքի դիմաց 14 տոկոս ավել մուծելով: Դրա արդյունքում ՀԱՈՒ-ի տարեկան վնասը կազմում է մինչեւ 370 հազար դոլար: Բանակցություններով վառելիքի արժեքը 17 տոկոսով հաջողվել է իջեցնել: Նմանապես, հանցավոր պայմանագրով հայկական օդային ուղեկան հանձնվել է ռուսական ավիաընկերություններին (թվով՝ 32), մինչդեռ, ըստ Հ. Երիցյանի, ուղեկան պետք է բաշխվի հավասարապես, եւ բանակցություններն այդ ուղղությամբ շարունակվում են: Ինչ վերաբերում է մյուս ընկերություններին, ապա նրանց դեմպինգը հայաստանյան օդային ուղեկայում պրն Երիցյանը նմանեցնում է շնածկների հարձակման փորձ ձկնիկի վրա: «Բայց մենք այդ ձկնիկներից չենք», հայտարարեց նա: «Հայկական ավիաուղիները» պետք է դառնա ազգային փոխադրող», համոզված է նոր պետն ու ՀԱՈՒ-ի մասնավորեցման մասին հարցին հարցով է պատասխանում. «Ի՞նչը սեփականաշնորհել եւ ինչո՞ւ»: ՀԱՈՒ-ն մեր երկրի սիմվոլն է եւ նրան օտարին հանձնելը հանցագործություն է:

Հ. Երիցյանի մյուս բացահայտումներից պարզվել է նաեւ, որ ավիացիայի տարբեր ստորաբաժանումների տարբեր տրամաչափի չինովնիկների գործուղումների համար տարեկան 400 հազար դոլար է ծախսվել: Հարց է ծագում, թե ինչո՞ւ են գնացել ու ի՞նչ հարցեր են լուծել այդ գործուղումներով, որոնց հաշվետվությունները կան, արդյունքները՝ չկան: Նմանապես, բացահայտվել է, որ ՀԱՈՒ-ի աշխատողներն ունեն մոտ 50 բջջային հեռախոս: «Մենք երբեմն զարմանում ենք, թե ո՞ւր են գնում փողերը»: Այդ հարցն էլ է լուծվել. նոր պետի հրամանով մնացել է ընդամենը 3 բջջային հեռախոս: Նմանապես կրճատվել են ավտոմեքենաները, քարտուղարուհիները եւ այլ «շքեղություններ»:

Պարզվել է նաեւ, որ չգիտես թե ինչ տրամաբանությամբ ավիատոմսերի վաճառքի համար տրվել է մոտ 400 արտոնագիր, տոմսերի վաճառքն իրականացնում են 23 ավիաընկերություններ՝ իրենց մասնաճյուղերով ու մասնաճյուղերի մասնաճյուղերով: Իսկ ամենասարսափելին, ըստ պրն Երիցյանի, այն է, որ այդ գործակալություններում ընթացիկ հաշիվները փակվել են ամիսներ ուշացումով: Արդեն 6 գլխավոր հաշվապահ գործից հեռացվել է, որի արդյունքում մոտ 1 մլն-ից ավել փող է հափշտակվել: Ամենամեծ աբսուրդը սակայն այն է, որ ՀԱՈՒ-ն ընթացիկ հաշիվներում ունի ամսական միջինը 1.5 մլն-ից ավելի շահույթ, իսկ բալանսում՝ պարտքեր, պարտքեր ու պարտքեր: Շահույթներն էլ ներդրվել են ոչ թե զարգացման, այլ ....հոյակապ շինություններ կառուցելու վրա, բացվել են անհիմաս ներկայացուցչություններ, բաշխվել աստղաբաշխական աշխատավարձեր: Մյուս ահավոր երեւույթը, ըստ պրն Երիցյանի, ավիացիոն սպասարկումն է, երբ օդակայանից մինչեւ ինքնաթիռ ուղեւորին տարբեր ծառայողները, մասնավորապես մաքսավորները, ուղղակի... բռնաբարում են՝ փորփրելով նրա ոչ միայն պայուսակը, այլեւ՝ հագուստները եւ այլն: Ստեղծվել է մի հատուկ հսկիչ խումբ, եւ նման երեւույթ նկատելու դեպքում հեռացվելու են ամբողջ հերթափոխեր:

Քաղավիացիայի պետը ոչ մի կերպ չի կարողանում հասկանալ նաեւ, թե ինչպե՞ս է եղել, որ հանրապետության համար դաժան տարիներին կառուցվել է բեռնահամալիրի նման մի ծախսատար կառույց (մոտ 27 մլն ԱՄՆ դոլարի): Դրա կառուցումն իրականացրել է պետությունը, իսկ տոկոսները ավիացիայի «վզին են»: «Այդ կառույցը մի պինդ, հաստ պարան է եղել մեր ժողովրդի համար», գնահատում է Հ. Երիցյանն ու տեսնում հարցի լուծման երկու ճանապարհ. կամ դա պետք է դառնա մաքսազատ գոտի, կամ տվի արտաքին կառավարման որեւէ ընկերության:

Մի խոսքով, իր պատասխանատվության մի քանի ամիսների ընթացքում պրն Երիցյանը անընդհատ պայքարի մեջ է՝ ստեղծված խայտառակ վիճակը շտկելու համար: Նա խոստովանեց, որ այդ պայքարից չի նահանջելու, քանի որ իրեն հովանավորում են ՀՀ նախագահն ու կառավարությունը եւ դա էլ հիմք է տալիս եզրակացնելու, որ ամեն ինչ լավ է լինելու: Միայն թե՝ համբերություն ու հավատ:

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՐԱՅԻՆ

ՀՌԱԿ X պատգամավորական

Ռուբեն Միրզախանյանի քաղաքական զեկուցումը

Հարգելի պատգամավորներ եւ հյուրեր Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության X պատգամավորական ժողովի

2000 թվականի վերջնամուտին տեղի ունեցող X պատգամավորական ժողովը յուրատեսակ հնարավորություն է ի մի բերելու կուսակցության անցած ուղին, մասնանշելու առաջիկա հրատապ խնդիրները, փորձել պատասխանել հարցի՝ ինչպիսի՞ տեղ է գրավելու ազգային դեմոկրատ լիբերալ գաղափարախոսությունը կրող ավանդական կուսակցությունը Հայաստանի քաղաքական համակարգում առաջիկա տարիներին:

Ռամկավար Ազատական կուսակցության վերահաստատումը հայրենիքում, ի դեմս ՀՌԱԿ-ի, արդյունք էր Հայաստանի անկախության, երրորդ ցին) եւ անգամ 1996 թ.-ին, երբ ընտրության առջեւ էր, նույն գեներացիայի երկու դրսեւորումների միջեւ, մանավանդ երկուսն էլ անցել էին իշխանության մեջ լինելու փորձությունը:

1991-98 թթ. ՀՌԱԿ-ի համար դարձան հաստատության, քաղաքական փորձությունների, ինքնահաստատման ժամանակաշրջան: Նախկին վարչակարգը ոչ միայն փորձեց փակել «Ազգ» ռամկավար-ազատական օրաթերթը, տարբեր միջոցներով կազմալուծել կուսակցության գործունեությունը, այլեւ պառակտել սփյուռքում գործող շրջանակը: Եվ պետք է արձանագրել, որ այդ ուղղությամբ նրանց ջանքերը աղարդյուն չանցան: Մի քանի տարի արտերկրում գործում էր ՌԱԿ-ի երկու կենտրոնական վարչություն: 1998 թ.-ի իշխանափոխությունից հետո վերջապես համոզվածությամբ եւ կազմակերպչական ընդունակությունները դրսեւորելու ցանկությամբ, այլ կուսակցությունից ինչ որ բան սանալու ակնկալիքով, անգամ՝ սփյուռքի ռամկավար շրջանակներից նյութական օգնության կամ տնտեսական համագործակցության պատրանքով: Պատրանքով, քանզի համագործակցությունը հնարավոր է միայն այն պարագայում, երբ երկու կողմերն էլ հանդես են գալիս որպես ներդնողներ, այլ ոչ թե «փողը ծեզնից, գաղափարը մեզնից» սկզբունքն է երեւակայության մեջ:

Առաջիկա ժամանակահատվածում ՀՌԱԿ-ի Հանրապետական վարչությունը պետք է ստեղծի, մի շարք դեպքերում վերականգնի, իսկ որոշ դեպքերում լուծարի որոշ կառույցներ մարզերում: Մարզային կառույցները պետք է լինեն մարտունակ, ունակ լինեն անդամության պատշաճ կազմ, համապատասխանեն ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի պահանջներին, ընտրությունների ընթացքում կարողանան ապահովել անհրաժեշտ ցուցանիշներ: Նրանք պետք է միավորեն նախ եւ առաջ տարբեր մակարդակի սեփականատերերի, աշխատանքով ապահովված մարդկանց, քաղաքականապես պաշտպանեն նրանց շահերը: Ակնկալները անհրաժեշտ է, որ նյութական առումով լինեն ինքնաբավ:

Երրորդը՝ ցանկացած մակարդակում անցկացվող ընտրությունները, ինչպես նաեւ կուսակցության ամենօրյա գործունեությունը պետք է ապահովված լինի նյութական միջոցներով: Կուսակցությունը ամենակարճ ժամանակահատվածում պետք քաղաքական գործունեություն իրականացնելու համար անհրաժեշտ միջոցներ ձեւավորի Հայաստանում: Դա ոչ միայն գործող օրենքի պահանջն է, այլեւ պարզ, իրատեսական մոտեցում: Հանդիսանալով ընդդիմադիր հարաբերությունների պաշտպան, ազատական ժողովրդավարական, կուսակցությունը քաղաքական բոլոր միջոցներով եւ մասնավորապես Հայաստանում թե սփյուռքում պետք է պաշտպանի տնտեսական նոր հարաբերություններ իրականացնող ձեռնարկություններին, նպաստի կապիտալի ներհոսքին Հայաստան, նոր աղրանքատեսակների թողարկմանը, նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը: Եվ այս քաղաքականության հաջողության պարագայում նյութական ակնկալիքները Հայաստանի գործարար աշխարհից օրինաչափ են: Մենք ձգտում ենք ոչ թե տանիք դառնալ, ընդունված իմաստով, Հայաստանի տնտեսվարող սուբյեկտների համար (ժամանակը ցույց տվեց, որ նման տանիքները փլվում են, նույնիսկ նրանք, որոնք շատ ամուր էին թվում), այլ օրենքների եւ հուժկու քաղաքական ներազդեցության շնորհիվ ապահովենք նյութական արտադրության զարգացումը, պաշտպանենք տեղական արտադրողին, արտահանողին եւ ներմուծողին պետական պաշտոնյաների կամակայություններից, պայքարենք վերջին տարիների ընթացքում ձեւավորված մախային, հարկային, ինչպես նաեւ ֆինանսական ավազակախմբերի դեմ, որոնք շատ ավելի թույլ եւ անկատար են, քան արտաքնապես կարող է թվալ:

Հարգելի տիկնայք եւ պարոնայք, ընկերներ.

Կուզենայի նաեւ անդրադառնալ հանրապետությունում ստեղծված ներքաղաքական իրավիճակի եւս մի դրսեւորմանը:

Հայտնի է երկրի տնտեսական ծանր կացությունը, արտագաղթի վտանգավոր չափերը, գործազրկությունը, բնակչության սոցիալական վիճակը: Մեզ համար ակնհայտ է, որ ստեղծված իրավիճակից ելքը կարող է լինել միայն տնտեսական արդյունավետ որոշումների, կապիտալի ներհոսքի, ներդնողների համար պատշաճ օրենսդրական դաշտի ապահովման եւ, ինչը հատուկ կնշեի, ժողովրդավարական քաղաքական համակարգի ձեւավորման ճանապարհով: Ընդ որում գտնում ենք, որ տնտեսական իրավիճակի բարելավումը, որի հնարավորությունը 2001 թվականին առկա է, պետք է զուգահեռաբար ընթանա քաղաքական համակարգի զարգացման հետ: Կարծիք կա, որ քաղաքական համակարգի բաղկացուցիչ մասը կազմող կուսակցությունները մեզանում ձեւավորված չեն, չեն արտահայտում հասարակության տրամադրությունները: Նման տեսակետը չի համապատասխանում իրականությանը: Քաղաքական համակարգի տարբեր տարրերը իրապես կարող են ունենալ զարգացման տարբեր աստիճան, սակայն տարբերությունը չի կարող լինել էական: Քաղաքագիտական այս ճշմարտությունը հուշում է՝ եթե ձգտում ենք ունենալ ժողովրդավար հասարակությանը բնորոշ քաղաքական համակարգ, ապա մեզ անհրաժեշտ են հստակ գաղափարախոսությամբ, ուրույն քաղաքական վարքագծով կուսակցություններ: Վերջին շրջանում ասպարեզում են հայտնվել գաղափարախոսական որոնումների մեջ գտնվող, պրոպրիետարական բարքաջանքով սնվող մարդկային միավորումներ, որոնց բնորոշել որպես կուսակցություն դժվար է: Մենք անկեղծորեն ցանկանում ենք, որ այդ միավորումների գաղափարախոսական փնտրտուքը վերջանա, եւ նրանք կարողանան կողմնորոշվել ոչ թե ըստ դիմության կամ ընդդիմության կամ անձնական ինչեւինչ ձգտումների, այլ ըստ աշխարհում ընդունված գաղափարախոսական հիմնական ուղղությունների:

Հայաստանում «ծախ» գաղափարախոսության կուսակցությունները վերջին տասնամյակի ընթացքում է, որ որոշակի զարգացում են ստացել: Նույնը կարելի է ասել ազգայնական ուղղության մասին: Իսկ ինչ վերաբերվում է ազատական ժողովրդավարական թեւին, ապա մի դեպքում առկա են ոչ ազդեցիկ քաղաքական միավորումներ, այլ պարագայում ազատականության եւ ժողովրդավարության հետ ոչ մի առնչություն չունեցող ուժեր, որոնք ժամանակին ունենալով իշխանության հզորագույն լծակներ, երկիրը բերեցին ներկա վիճակին եւ ոտնահարեցին դասական լիբերալիզմի եւ դեմոկրատիայի բոլոր մնայուն արժեքները: Նման իրավիճակը անընդունելի է: Նամանավանդ այն դեպքում, երբ բոլոր դժվարություններով եւ հակասություններով հագեցած երկիրը, այնուամենայնիվ, ընթանում է ազատ շուկայական հարաբերությունների ճանապարհով: Ընդ որում նշված հանգամանքի մեջ է առաջացած հակասություններից մեկը:

ՀՌԱԿ-ը առաջիկա ամիսներին որպես ազատականության եւ ռամկավարության սկզբունքները ավանդրեն դավանող կազմակերպություն պարտավոր է իրականացնել անհրաժեշտ աշխատանք, որը ուղղված է նշված խնդիրը լուծելուն:

Մի քանի օրից թեւակոխելու ենք երրորդ հազարամյակ: Փորձենք հնարավորինս թողնել չարությունը եւ անհանդուրժողականությունը, ազգային պառակտման դրսեւորումները անցնող դարին: Դար, որն սկսվեց մեր ժողովրդի մեծագույն ողբերգությամբ՝ եղեռնով, որն ավարտվում է տնտեսական եւ սոցիալական բազում խնդիրներով, սակայն անհրաժեշտ հավատով դեպի ժողովրդավար եւ ազատական Հայաստանի ապագան:

հանրապետության հաստատման:

ՀՌԱԿ-ը ոչ միայն ժառանգել էր անունը, դրոշը, զինանշանը, հավատարակշռված, քաղաքական արկածախնդրությունից զերծ վարքագիծը, այլեւ ամենակարեւորը՝ տարիների ընթացքում մշակված եւ զարգացում ապրած գաղափարախոսությունը՝ ազգային լիբերալ դեմոկրատիան: Սակայն գործունեության առաջին իսկ շրջանում ակնհայտ դարձավ, որ Հայաստանում քաղաքական գործունեությունը պահանջում է միանգամայն այլ որակ, աշխատանքի այնպիսի ձեւեր, որոնք դեպքերում քաղաքական գնահատականներ, որոնք մի դեպքում անհասկանալի էին, այլ պարագայում անընդունելի սփյուռքի ռամկավար որոշ շրջանակի համար, որը հաճախ նույնացնում էր միանգամայն տարբեր հասկացողություններ, ինչպես պետությունը եւ իշխանությունը, հայրենասիրությունը եւ իշխանասիրությունը, պետականամետությունը եւ պաշտոնեասիրությունը: Արդյունքում, գործելով Հայաստանում, ՀՌԱԿ-ը կանգնում էր երկընտրանքի առաջ կամ բարյացակամ հարաբերություններ եւ աջակցություն սփյուռքյան շրջանակի կողմից, կամ ինքնուրույն դիմագծի եւ քաղաքական վարքագծի դրսեւորում Հայաստանում: Որոշումները հաճախ լինում էին միջին: Մի կողմից 1991 թ.-ին եւ 1996-ին կուսակցության կողմից պաշտպանվեց Տեր-Պետրոսյանի թեկնածությունը, մյուս կողմից մերժվեց 1995 թ. իշխանությունների առաջարկը «Հանրապետություն» բլոկին մաս կազմելու մասին, փաստորեն իրական հնարավորություն մտնելու հիշական Ազգային ժողով եւ տեղ զբաղեցնելու Տեր-Պետրոսյանական խմբավորման մեջ: Նպատակ հետապնդելով Գերագույն խորհրդում ունենալ մեծաթիվ ներկայացուցչություն եւ հավակնություններ դրսեւորելով կարճ ժամանակահատվածում դառնալ զանգվածային քաղաքական կազմակերպություն, ՀՌԱԿ-ը դռները բացեց պատեհապաշտների մի սվար խմբի առջեւ, որը, թե իր գաղափարախոսական ընկալումներով, թե բարոյական կերպարանքով խորթ էր ռամկավար-ազատականությանը: Այնուհետեւ, սակայն, կուսակցությունը գտավ իր մեջ ուժ որոշ դեպքերում անցնելով ներկուսակցական ցնցումների ճանապարհով, մաքրվել այդ տարրից, որը հետագայում ծառայեց բազում տեղերի, միշտ հետապնդելով մի նպատակ՝ սանալ եւ ոչ թե արարել:

Այնուհանդերձ, ազգային կուսակցությանը հաջողվեց արմատական հարցերում ճիշտ որոշումներ կայացնել՝ լինի դա անկախության հանրաքվեն, սահմանադրության խնդիրը (ի դեպ կուսակցությունը ամենակտիվ մասնակցությունն է բերել սահմանադրական գործընթաց) եւ անգամ 1996 թ.-ին, երբ ընտրության առջեւ էր, նույն գեներացիայի երկու դրսեւորումների միջեւ, մանավանդ երկուսն էլ անցել էին իշխանության մեջ լինելու փորձությունը:

1991-98 թթ. ՀՌԱԿ-ի համար դարձան հաստատության, քաղաքական փորձությունների, ինքնահաստատման ժամանակաշրջան: Նախկին վարչակարգը ոչ միայն փորձեց փակել «Ազգ» ռամկավար-ազատական օրաթերթը, տարբեր միջոցներով կազմալուծել կուսակցության գործունեությունը, այլեւ պառակտել սփյուռքում գործող շրջանակը: Եվ պետք է արձանագրել, որ այդ ուղղությամբ նրանց ջանքերը աղարդյուն չանցան: Մի քանի տարի արտերկրում գործում էր ՌԱԿ-ի երկու կենտրոնական վարչություն: 1998 թ.-ի իշխանափոխությունից հետո վերջապես

հանդիսանալով սահմանադրության իրականացման գլխավոր երաշխավորողը, նախագահը կանի ամեն ինչ, որ դասական քննության ընթացքում հոկտեմբերի 27-ը բացահայտվի ամենայն խորությամբ: Առանց այդ հրամայականի մենք որպես ազգ եւ պետություն քաղաքական ապագա չունենք:

Պատգամավորական ժողովի հարգելի մասնակիցներ, թույլ տվեք անդրադառնալ մի քանի ներկուսակցական խնդիրների, որոնց լուծումը առաջիկա ժամանակահատվածում թույլ կտա, որ Ռամկավար Ազատական կուսակցությունը իրապես դառնա կարեւոր գործոն Հայաստանի ներքին կյանքում, նպաստի քաղաքական համակարգի ձեւավորմանը:

Առաջինը անհրաժեշտությունը ստեղծել ազգային եւ պետական համաթարափակ ծրագիր: Ծրագիր, որը հիմնվելով ազատականություն եւ ժողովրդավարություն հիմնադրույթների վրա, կդարձնի ինչպիսին ենք ուզում տեսնել Հայաստանը առաջիկա ժամանակաշրջանում, իսկ կուսակցությունը ինչ կարող է եւ պետք է իրականացնի այդ ժամանակահատվածում: Այդ աշխատանքը լիարժեք կարող է լինել, եթե իրականացվի գաղափարակից ուժերի, ազգային կառույցների հետ համատեղ: Դրանք ոչ միայն այլ կուսակցական եւ հասարակական կառույցներն են, այլեւ պետական մարմինները, Հայաստանյան Առաքելական եկեղեցին, Սահմանադրական դատարանը: 1993 թվականին ՀՌԱԿ-ը ընդունել է իր ծրագիրը, որի դրույթները շարունակում են համահունչ լինել ժամանակի ոգուն, սակայն խոսքը այս անգամ ազգային եւ պետական համապատասխան ծրագրի ստեղծման անհրաժեշտության մասին է, ազգի մտավոր ներուժի մասնակցությամբ, հասարակական լայն քննարկումների իրականացմամբ, ծրագրի, որի ստեղծման մեջ մասնակցություն պետք է բերեն հանրապետության բոլոր կարող ուժերը, ովքեր առաջնորդվում են ժողովրդավարության, ազատականության, ազգային գաղափարախոսության արժեքներով: Այդ ծրագիրը պետք է գաղափարախոսական եւ կազմակերպչական առաջնորդող փաստաթուղթ հանդիսանա ժողովրդավարական ազատական ուժերի դաշինքի համար առաջիկա տարիներին սպասվող ընտրություններում:

Երկրորդը անհրաժեշտ է, որ ՀՌԱԿ-ը որակական այլ քաղաքականություն որդեգրի եւ այն իրականացնի կուսակցության մարզային կառույցներում, ինչպես նաեւ կուսակցության մեջ ընդունելության խնդրում: Գլխավոր խնդիրներից է, որ ներկայումս շատ ակնկալների կազմը չի համապատասխանում կուսակցության սոցիալական ուղղվածությանը: Ակնկալներում տեղ են գտել մարդիկ, որոնք, տնտեսական նոր հարաբերությունների պայմաններում, այդպես էլ չեն պատկերացնում իրենց տեղը, շատ հիշ է գործարարների ներկայությունը: Շատերը ընդունվել են կուսակցության մեջ ոչ թե գաղափարախոսական

նավեցս որոշումների, կապիտալի ներհոսքի, ներդնողների համար պատշաճ օրենսդրական դաշտի ապահովման եւ, ինչը հատուկ կնշեի, ժողովրդավարական քաղաքական համակարգի ձեւավորման ճանապարհով: Ընդ որում գտնում ենք, որ տնտեսական իրավիճակի բարելավումը, որի հնարավորությունը 2001 թվականին առկա է, պետք է զուգահեռաբար ընթանա քաղաքական համակարգի զարգացման հետ: Կարծիք կա, որ քաղաքական համակարգի բաղկացուցիչ մասը կազմող կուսակցությունները մեզանում ձեւավորված չեն, չեն արտահայտում հասարակության տրամադրությունները: Նման տեսակետը չի համապատասխանում իրականությանը: Քաղաքական համակարգի տարբեր տարրերը իրապես կարող են ունենալ զարգացման տարբեր աստիճան, սա-

ԱԶԳ

բանաձևեր

ՀՌԱԿ-ի խորհրդանության արժեքային հիմունքների մասին

Ազատականությունը, որպես ազատարհայացք իր ձևավորումն սկսելով դեռևս 17-18-րդ դարերում, այսօր ամենաազդեցիկ համամարդկային գաղափարներից է: Անցնելով զարգացման երկար ճանապարհ, ազատականությունն աստիճանաբար բյուրեղացավ որպես բարոյական պատասխանատվության բեռը կրող, ազատ անձի գաղափար, ըստ որի, մարդու անձնական ազատությունը եւ նրա պատասխանատվությունը սեփական ազգի ու պետության նկատմամբ անխախտելի են:

Սակայն ազատական ազատարհայացքը մուտք գործեց ժամանակակից Հայաստան խեղաթյուրված, ոչ թե որպես ազատություն հանուն պարտքի զգացումի, այլ ազատություն առանց պարտքի զգացումի գաղափար: Հայ հասարակության բարոյահոգեբանական ազատականացումը իրենից ներկայացնում էր հարթեղ փախուստ ազգային չլուծված խնդիրներից, արժեքներից, ավանդույթներից, ինչպես վերջիններս պարտավորեցնում էին, մինչդեռ սպառողական, արագ, ամեն գնով հարստանալու, վայելելու թերի գիտակցությունը զերծ է պարտավորություններից եւ պարտքի զգացումից դրանց բոլոր դրսեւորումներով:

Հիմնովին վերանայվում էին դարավոր հոգեւոր-ազգային արժեքները եւ ավանդույթները, արհամարհվում էր եւ յուրովի մեկնաբանվում պատմական անցյալը, փորձեր արվեցին երիտասարդ սերնդին զրկել պատմական իիշողությունից, արգելելով դպրոցներում անգամ Մեծ եղեռնի հիշատակումը, ժխտվում եւ ծաղրանքի էր արժանանում Հայ դատը: Որպես հետեւանք, առաջացան պարտվողական տրամադրություններ. նահանջը արգահատանքի խնդրում օրինաչափ էր ազատականության այդ արատավոր ձեւի ընդհանուր հետընթացի շարասյունում:

ՌԱԿ-ը, հայ իրականության մեջ լինելով առաջին ռամկավար-ազատական կուսակցությունը, հայրենական ազատական մտքի մեծ ներկայացուցիչների Գրիգոր Արծրունու եւ Սկրտիչ Փորթուգալյանի գաղափարների իրավաժառանգորդը, վճռականորեն ժխտում է այն աշխարհայացքը, որը Հայաստանի անկախացումից հետո հետեւողականորեն հրամցվում էր մեր հասարակությանը որպես ազատականություն, գտնելով, որ վերջինս որեւէ կապ եւ առնչություն չունենալով ճշմարիտ ազատականության հետ, վարկաբեկելով այդ վեհ գաղափարը, մեր ժողովրդի ազգային գիտակցության համար ունի վնասակար, քայքայիչ բնույթ եւ անհարիր է հանրապետության ազգային պետական շահերին:

ՀՌԱԿ-ը, կրկին վերահաստատելով իր ավանդական հավատարմությունը ազատական հիմնարար արժեքներին՝ ազատությանը եւ ժողովրդավարությանը, իր համոզմունքն է հայտնում, որ այդ համամարդկային սկզբունքները պիտի կիրառելի լինեն ինչպես առանձին անհատի նկատմամբ, այնպես էլ ամբողջ ազգի եւ հայրենիքի:

Ազգը կենդանի մարմին է, որը կարող է նորմալ գոյատեւել միայն որպես ազատ եւ մյուս ազգերի հետ իրավահավասար ամբողջություն: Ազգի ազատ լինելու համար անհրաժեշտ է ոչ միայն կերտել իրավական պետություն եւ քաղաքացիական հասարակություն, հասատել տուկայական հարաբերություններ, մարդու իրավունքների եւ ազատությունների համակարգ, այլ նաեւ պահպանել հետեւյալ ազգային գործոնները. լեզու, մշակույթ, պատմական հիշողություն, ազգային ինքնագիտակցություն, ոգի, կրոն, ընտանիք, ավանդույթներ եւ սովորույթներ: Առանձին ուշադրության կենտրոնում պիտի լինեն ազգի, այդ թվում սփյուռքահայ հատվածի տնտեսական բարեկեցության, անվտանգության, ֆիզիկական եւ հոգեւոր առողջության, թվաքանակի, արտագաղթի հիմնախնդիրները: Հանուն ազգի ազատության վերը թվարկված ազգային գործոնների պահպանումը ՀՌԱԿ-ը գիտակցում է որպես ազգային հիմնարար արժեք հայ ազատականության արժեքային համակարգում, որոնք չեն կարող կենսագործվել առանց անձի բարեկեցության, ազատության եւ երջանկության:

ՀՌԱԿ-ը միաժամանակ շեշտում է, որ առանց ժողովրդավարության ազատականությունը միշտ էլ ենթակա է խեղաթյուրման, այլասերման, ազգի միայն փոքր մի հատվածի ձեռքում որպես զենք օգտագործվելու վտանգի: Առանց ժողովրդավարության ազատականությունը նման է մեկ թեւ ունեցող թռչնի: Որպեսզի լիարժեք եւ համաչափ դրսեւորվի ազատականությունը, հատկապես իբրեւ տնտեսական գաղափարախոսություն, անխուսափելիորեն պետք է զարգանա ժողովրդավարության հենքի վրա, նրա հետ համաչափ, համաքայլ եւ համաձույլ:

Մյուս հիմնարար ազատական արժեք է դիտվում հայրենասիրությունը, որի հիմքում դրված է նույնպես ազատության գաղափարը, ամբողջական հայրենիքը ազատ տեսնելու ձգտումը: Հայոց միակ հայրենիքը Հայկական բարձրավանդակն է, ավելի քան 300 հազար քառ. կմ տարածքով, որի տարբեր մասերը բռնագավթված են այլ պետությունների կողմից: Մասնավորապես՝ թուրքերը գրավել են հայոց հայրենիքի 90 տոկոսը, ցեղասպանության են ենթարկել արեւմտահայությանը: Եղեռնից փրկվածները հիմնադրել են ժամանակակից սփյուռքը:

Ներկա Հայաստանը կազմում է հազիվ մեկ տասներկուերորդականը մեր պատմական հայրենիքի, եւ հայոց պետականության կորիզը հանդիսանալով հանդերձ, այն ամբողջական հայրենիք չէ, այլ միայն հայրենիքի մի անկյուն, քանզի ժողովրդի աղբեւլատարածքի յուրաքանչյուր անկյուն չի կարող ամբողջական հայրենիք անվանվել: Արդի Հայաստանի Հանրապետությունը ամբողջական հայրենիքի ստեղծման առաջին փուլն է, ելակետը, հայ ժողովրդի գոյատեւման, զարգացման եւ հզորացման երաշխիքը:

Հենվելով այս արժեքային համակարգի վրա, ՀՌԱԿ-ը հավատարիմ մնալով կուսակցության ավանդույթներին եւ ծրագրային սկզբունքներին, Հայոց ցեղասպանության ընդգրկումը Հայաստանի Հանրապետության արտաքին քաղաքականության մեջ դիտում է որպես լուրջ եւ կարեւոր քայլ երկրի արտաքին քաղաքականությունը կառուցելու համապատասխան ազգի եւ հայրենիքի շահերի, համահունչ ազատական եւ ժողովրդավարական համամարդկային սկզբունքներին եւ հայտարարում է, որ իր ամբողջ ներուժով սատար է կանգնում այդ ազգանվեր գործին:

Բանաձեւ ազգային համապարփակ ծրագրի անհրաժեշտության մասին

Հայ հասարակության բոլոր խավերի կողմից գիտակցված է այն փաստը, որ երկիրը գտնվում է ծանր սոցիալ-տնտեսական վիճակում: Այդ վիճակից դուրս գալու կարեւորագույն նախադրյալն է հանդիսանում ազգային համերաշխությունը հայոց պետության, ազգի եւ անհատի շահերի ընկալման եւ ընդունման հիման վրա:

Առանց ազգային-պետական շահերի եւ նպատակների մասին պարզ պատկերացման եւ հայ ժողովրդի պատմական ճակատագրի ընկալման դժվար է պահպանել ազգի ինքնությունը, պետության ինքնիշխանությունը, հասնել անհատի բարեկեցության: Ազգային-պետական նպատակներից զրկված ժողովուրդն անպատասխան է, եւ նրան կարող է պարտադրվել, ներսից թե դրսից, գոյատեւման համար կործանարար որեւէ որոշում:

Քաղաքական իշխանությունները նույնպես չեն կարող հասատել իրենց հեղինակությունը, եթե չեն հենվում ազգային-պետական շահերի եւ նպատակների համակարգի վրա, որն ընկալվում է, ընդունվում եւ իրագործվում ժողովրդի մեծամասնության կողմից: Միայն համազգային շահերի, արժեքների եւ նպատակների վրա հենվող պետական իշխանությունն է ընդունակ ինչպես կասեցնելու տնտեսության անկումը եւ ժողովրդի աղքատացումը, կոռուպցիայի աճը, այնպես էլ հասնելու հայ հասարակության կայուն զարգացմանը, սեփական ազգային շահերի պաշտպանմանը:

Նախորդ իշխանությունները չցանկացան ձեւակերպել հայրենական քաղաքականության հիմնական հարցի պատասխանը՝ թե որոնք են Հայաստանի ազգային-պետական շահերը եւ թե ինչ կարգի ռազմավարություն ու մարտավարություն է պահանջում դրանց պաշտպանությունը երկրի ներսում եւ համաշխարհային ասպարեզում, որի հետեւանքով էլ նրանք ընկան հարատեւ իրադրային մոտեցման ծուղակը եւ ձախողվեցին:

Ներկա կառավարությունն էլ հապաղում է գործել այդ ուղղությամբ: Զգացվում է, որ այն թերագնահատում է ազգային-պետական համապարփակ ծրագրի դերն ու նշանակությունը: Նման թերագնահատումն իր հերթին ծնում է միաժամանակ մեկ այլ, բավականին վտանգավոր միտում՝ ամեն գնով բարձրացնել տնտեսական ցուցանիշները, դիմելով այնպիսի կասկածելի մեթոդների, որոնք անհարիր են ժողովրդավարության, ազատականության եւ իրավական պետության սկզբունքներին:

Ցանկացած տնտեսական աճի ձգտում դատապարտված է ձախողման, եթե այն ամրագրված չէ պատշաճ ծրագրով: Ավելին, հայոց պատմության փորձը սովորեցնում է, որ մեր ժողովրդին բաժին ընկած ծանրագույն փորձությունների բոլոր ժամանակներում, որպես փրկության ու վերածննդի գլխավոր ուժ հանդես են գալիս ժողովրդի բարձր ոգին, բարոյական ազնվությունը, նրա հավատն իր ներուժի եւ իր կոչման նկատմամբ: Ժողովրդի ոգու վիճակը, նրա բարոյական անաղարտությունը, կրթվածությունը, հայրենասիրությունն ու համախմբվածությունը հանդես են գալիս որպես երկրի հզորության ռազմավարական գործոն: Ըստ որում, ժողովրդի ոգու ամրության գլխավոր աղբյուրը հուսալի եւ հասկանալի հեռանկարային ազգային-պետական ծրագիրն է:

1999 թ. հոկտեմբերի 27-ի ոճրագործությունը՝ առաջին ահազանգն էր այն վիթխարի վտանգի, որը սպասում է մեզ, եթե շուտափույթ չսկսեն աշխատանքները հայոց ազգային-պետական շահերի, խնդիրների, նպատակների մշակման եւ իրագործման ուղղությամբ: Ինչպես ցույց են տալիս վերջին իրադարձությունները, տարբեր գույնի եւ երանգի քաղաքական բախտախնդիրներ առիթը բաց չեն թողնում օգտագործելու ծանր սոցիալ-տնտեսական կացությունը հոգուս եսական կամ խմբային, նույնիսկ օտարերկրյա շահերի: Հայրենական խնդիրների ծրագրավորումը եւ լուծումը այլընտրանք չունեն: Ժամանակի հրամայականն է մշակել ազգի եւ պետության ինքնապահպանումը, գոյատեւումը եւ արժանապատիվ բարգավաճ զարգացումն ապահովող գաղափարների, հիմնադրույթների, հայեցակարգերի միասնական համակարգ հիմնված աշխարհաքաղաքական, հանրային, տնտեսական, հոգեւոր-մշակութային, պատմական եւ այլ բազմաթիվ ընդհանուր եւ առանձնահատուկ գործոնների իմացության վրա: Հակառակ դեպքում հայ հասարակությանը եւ պետությանը սպասում են նոր ցնցումներ եւ աղետներ:

ՀՌԱԿ-ը, համաձայն իր գաղափարախոսական սկզբունքներին, որոնք ամրագրված են կուսակցության ծրագրում, լինելով ազգային կուսակցություն, որի գոյության հիմնական նպատակը եւ գործունեության շարժառիթները հայ ժողովրդի գերագույն շահերն են, գտնելով, որ հայ իրականության մեջ բոլոր դասակարգերը, սոցիալական շերտերն իրենց հատուկ շահերը կապահովեն միայն այն դեպքում, եթե ապահովվեն ամբողջ ազգի շահերը, նկատելով, որ ազգային շահերն ընդհանուր են բոլորի համար, եւ դրանց իրագործումը հնարավոր է միայն միացյալ ուժերով ու համերաշխաբար.

– ձեռնամուխ է լինում սկսելու աշխատանքներն ազգային-պետական համապարփակ ծրագրի մշակման ուղղությամբ եւ կոչ է անում հայ հասարակության բոլոր ունակ ուժերին, ինչպես նաեւ մեր ժողովրդի սփյուռքահայ հատվածին, հավի առնելով բովանդակ ազգի շահերը, վեր բարձրանալ իրենց հանրային կամ կուսակցական նեղ պահանջներից եւ համակեցության սկզբունքների հիման վրա համագործակցել մյուսների հետ համազգային, համապետական նշանակության կարեւորագույն խնդիրները լուծելիս:

ՏՊԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Շաղոկն արգասաբեր կլինի

ՀՌԱԿ 10-րդ պատգամավորական ժողովին մասնակցում էին Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Ազգային Ժողովի նախագահ Օլեգ Եսայանը, արտգործնախարար Նաիրա Մելքումյանը, ՀՀ նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Արտաշես Թումանյանը. Հայաստանում գործող քաղաքական ուժերի ներկայացուցիչներ. ԱԺ պատգամավորներ, այլ հյուրեր: Ժողովի վերաբերյալ իրենց մոտեցումները ներկայացնելու խնդրանքով դիմեցինք Ազգային ժողովրդավարական միության ներկայացուցիչ Շավարշ Քոչարյանին եւ Հայ հեղափոխական դաշնակցության ներկայացուցիչ Արմեն Ռուստամյանին:

Շավարշ Քոչարյան (ԱԺՄ). Ժողովի ընթացքում հնչած ելույթներում շատ ճիշտ էր գնահատվում այն փաստը, որ Հայաստանում ազատական գաղափարը շատ վարկաբեկված է նախորդ իշխանությունների պատճառով: Նրանք իրենց հռչակելով ազատական՝ այլասերեցին այդ գաղափարը: Սակայն ես կցանկանայի նշել շատ էական մի հանգամանք՝ ազատականությունը չի գործել ավտորիտար եւ տոտալիտար համակարգերում: Եթե ազատականությունը տանուլ է տալիս, ապա դրա պատճառը ոչ թե այն է, որ այդ գաղափարախոսությունն է թույլ կամ սխալ, այլ որովհետեւ Հայաստանում առ այսօր ավտորիտար համակարգ է: Այն միշտ ուժեղ ձեռքի պատրանք է առաջացնում, որն իբր կշտկի իրավիճակը:

Արմեն Ռուստամյան (ՀՅԴ). Դաշնակցությունը ողջունում է ժողովի աշխատանքները: Մենք ակնկալում ենք եւ լիահույս ենք, որ արգասաբեր կլինի եւ կընդունի բանաձեւեր, որոնք կնպաստեն երկրի եւ տնտեսության զարգացմանը: Միեւնույն ժամանակ եւս պետք է նշեմ, որ Դաշնակցության եւ Ռամկավար ազատական կուսակցության համագործակցությունը հարուստ փորձ ունի եւ ուսանելի է: Ավանդական կուսակցություններն իրենց օրինակով պետք է ցույց տան, թե ինչ է նշանակում իսկական համագործակցություն: Երկու կուսակցությունները սփյուռքում համատեղ աշխատել են Հայ դատի հետապնդման շրջանակներում: Ես ուրախ եմ, որ այսօր փորձվում է բյուրեղացնել կուսակցության գաղափարական հենքը, եւ արդեն երեւում են այն խնդիրները, որտեղ ՀՅԴ-ն եւ ՀՌԱԿ-ը հետագայում էլ կարող են համագործակցել: Օրինակ՝ Հայ դատի խնդիրներն ավելի մասնագիտացված, ավելի հիմնավորված առաջ մղելու հարցում, որի հետ է կապված Հայ դատի խնդրի ամբողջական լուծման հաջողությունը: Թուրքիայում մենք տեսնում ենք որոշակի պատրաստվածություն այս հարցում, եւ մենք այդ մարտահրավերին պետք է պատրաստ լինենք: Եվ առաջին հերթին այն կուսակցությունները, որոնք այդ պայքարի փորձն ունեն:

Ես կարծում եմ, որ ՀՌԱԿ-ը պետք է գտնի իր տեղն, այսպես ասած, աջակողմյան քաղաքական դաշտում, որովհետեւ, դժբախտաբար, պատեհապաշտ ուժերը, որոնք հեռու էին ազատականության գաղափարից, վարկաբեկեցին այն: Դրա հետ միասին տմեն ինչ արվեց, որ Հայաստանում չձեւավորվի քաղաքական դաշտը եւ չհստակվեն գաղափարախոսական ուղղությունները: Այդ դասական ուղղություններն աշխարհն ունի, եւ ով՝ եթե ոչ ավանդական կուսակցություններն այդ փորձը պետք է կիրառեն Հայաստանում:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ,

ԱԶԳ

Մշակույթ

Հազվագյուտ առիթ կա ասելու, թե ով ենք մենք եւ ինչ գանձեր ունենք

Մի քանի օր առաջ հանրությանը ներկայացվեց Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի տոնակատարությունների պետական ծրագիրը: Ամենաբազմազան միջոցառումներ են նախատեսված այդ ծրագրով տոնահանդեսներ, գիտական լսումներ, համերգներ, սիմպոզիումներ... Մինչ այդ ծրագիրը ներկայացնելը խոսենք այն մասին, որ առանձին ափոթ է ստեղծվել հենց 1700-ամյակի իմաստը պարզաբանելիս:

Շատերին թվում է, որ տոնվում է Հայ առաքելական եկեղեցու հիմնադրման 1700-ամյակը, եւ բնականաբար միջոցառումների ծրագիր սպասում էին հենց եկեղեցուց: Դա, իհարկե, այդպես չէ: Հայոց պատմությանը հիշ թե շատ ծանոթ մարդը լավ գիտե, որ 301 թվականը հայոց պատմության մեջ նշանակալից է նրանով, որ մեր Տրդատ թագավորի օրոք, նրա կողմից, Հայաստանում պետական կրոն հռչակվեց քրիստոնեությունը: Իսկ քրիստոնեական ուսմունքը հայերիս ծանոթ էր եղել դեռեւս մեր Տիրոջ երկրային գոյության ժամանակներից: Պատմահայր Մովսես Խորենացին վիպում է, որ հայոց Աբգար թագավորը իր Անան բանբերի միջոցով մեր Տիրոջը նամակ է ուղարկում հրեաների հալածանքներից փրկվելու եւ հայոց եդեսիա թագավորանիստ քաղաքում ապրելու առաջարկությամբ: Եվ հենց նույն Անանի միջոցով Հիսուս Քրիստոսը շնորհակալություն է հայտնում հայոց թագավորին սիրալիր հրավերի համար: Բայց քանզի Տերը դեռ առաքելություն ուներ հրեաների երկրում, Հայաստան է ուղարկում իր յոթանասուներկու աշակերտներից երկուսին՝ Թադեւսին եւ Բարդուղիմեոսին: Այս երկու սքանչելագույն առաքյալները մկրտում են հայոց Աբգար թագավորին, արքունիքը եւ անցնում են երկրով՝ Հիսուս Քրիստոսի դավանաբանությունը քարոզելու համար: Հայոց աշխարհում նոր կրոնի տաճարներ են կառուցվում, հոգեւոր հովիվներ նշանակվում: Եվ հայոց պատմությանը ծանոթ մեկը լավ գիտե, որ մինչեւ Գրիգոր Լուսավորիչ մեծ հովվաքեսը մենք ունեցել ենք եւս մեկ տասնյակից ավելի հայրապետներ: Ուստի, եթե հաշվի առնենք պատմական անցքերը, ապա քրիստոնեությունը Հայաստանում գրեթե 2000-ամյա պատմություն ունի:

Իսկ այս 301 թվականն արժանահիշատակ է նրանով, որ մեր հայոց պետության մեծերը հայ ազգի փրկության միակ ճանապարհը քրիստոնեական ուսմունքն են համարել: Ուստի 1700-ամյա տարեդարձը պետական, պետության տոնն է առաջին հերթին:

Այս ափոթը գուցե չառաջանար, եթե հայերս քաջ ծանոթ լինենք քրիստոնեական եկեղեցու այդ թվում նաեւ ի պատիվ Թադեւոս եւ Բարդուղիմեոս առաքյալների Հայ առաքելական համարվող եկեղեցու պատմությանը: Այս իմաստով տողերիս հեղինակը երկու-երեք տարի ահազանգել է քրիստոնեական եկեղեցու պատմության ընտիր «դասագրքերից» մեկի՝ «Վարք սրբոցի» աշխարհաբար հրատարակության մասին: Հայտնի փաստ է, որ Ֆրանսիայում այժմ այն հրատարակվում է տարեկան 12, Ռուսաստանում 4-5 անգամ: Իսկ մենք հայերս այսօր հնարավորություն ունենք օգտվելու միայն դարասկզբին Պոլսում հրատարակված արեւմտահայ հրատարակությունից: Այս անհրաժեշտ հատորից առանձին հատվածներ առանձին մարդիկ (Մերուժան Բաբաջանյան, Մախսիմ Ոսկանյան) հրատարակել են: Բայց քանի դեռ ժամանակ ունենք, հնարավոր է իրականացնել «Վարք սրբոցի» ամբողջական հրատարակումը ժամանակակից հայերենով: Տեքստը կա, մնում է շահագրգռվածությունը: Եվ եթե անգամ պետական մակարդակով այն հնարավոր չէ իրականացնել, ապա գոնե 1700-ամյա տարելիցի առիթով հայ բարերարներից որեւէ մեկը կարող է հիշատակելի դարձնել իր անունը տասնամյակների, դարերի համար:

Այս մտորումներն ունեցանք, երբ ծանոթանում էինք Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի տոնակատարությունների պետական ծրագրին:

Սոմավառության, նոր հազարամյակի եւ քրիստոնեության պետական կրոն հռչակման 1700-ամյա տարեդարձի հանդիսավոր դիմավորման արարողությունը կատարվելու է մի քանի օր հետո՝ դեկտեմբերի 31-ին: ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը եւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ-ն հռչակելու են աշխարհի ժողովուրդներին ուղղված համատեղ մանիֆեստ: Հանդիսությունների հրապարակում կատարվելու է տարվա խորհրդանշական մոմի վառելու արարողությունը: Ըստ ծրագրի, ամենուրեք միաժամանակ երգելու են 1700-ամյակի օրհներգը կամ Ամանորին կամ Սուրբ Ծննդին նվիրված երգ: Վառվող մոմերով դիմավորվելու են հազարամյակն ու քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյա տարելիցը եկեղեցիների զանգերի, դողանջների եւ հրավառության ուղեկցությամբ:

Հունվարի 5-ին Հայաստանի մայրաքաղաքում, խոշոր քաղաքներում, Արցախում միացվելու է գովազդային վահանակների եւ ճարտարապետական կոթողների գիշերային լուսավորությունը, որը հեռարձակվելու է հեռուստատեսությամբ եւ ինտերնետով: Իսկ հաջորդ օրը՝ հունվարի 6-ին, Հայաստանի ողջ տարածքում մարզկենտրոններում եւ խոշոր քաղաքներում նշվելու է Սուրբ Ծննդյան «թատերականացված երաժշտական միջոցառումներով»:

Հունվարի 7-ին լինելու է 1700-ամյակի տոնական հանդիսությունների սկզբի պաշտոնական ազդարարումը՝ հանդիսավոր շնորհանդեսով: Խոսքով Հարությունյանը եւ Հովնան Արբազանը կազմակերպելու են մամլո ասուլիս, որի ժամանակ կներկայացվեն 2001 թ. միջոցառումների ծրագիրը: Նույն օրը կատարվելու է կոմպոզիտորների եւ կատարողների մրցույթ-փառատոնի շնորհանդեսը եւ մանուկ նկարիչների «Աստվածամայր» միջազգային մրցույթի բացումը:

Ծրագրում նշված միջոցառումներից շատերն անչափ կարեւոր են համարում:

«Գլուխ խոնարհենք անմեղ նահատակների շիրմին» անվանումով միջոցառման օրը՝ ապրիլի 24-ին Վեհափառ հայրապետի եւ ՀՀ նախագահի գլխավորությամբ ուխտագնացություն է կազմակերպվելու Դեր Զոր: Մայիսի 26-ին Ավարայրի ճակատամարտի 1550-ամյակին նվիրված թատերականացված հանդիսություն է կատարվելու Սարդարապատում, իսկ հունիսի առաջին տասնօրյակում Աշտարակում անց է կացվելու շարականների փառատոն: Հունիսի 20-ին Խոր Վիրապի մոնաստիրում կատարվելու է «Նոյյան տապան» եւ «Նոյի վազ» ճարտարապետական համալիրի բացումը: Հուլիսի առաջին տասնօրյակում Գյումրիում անց է կացվելու դուդուկի փառատոն: Հուլիսի երկրորդ տասնօրյակում Սեւանում կատարվելու է 1700 մարդու սուրբ մկրտություն: Արարողությունը, որին մասնակցելու են Վեհափառ հայրապետը եւ ՀՀ նախագահը, իր շուրջով եւ հանդիսավորությամբ կփոխի կենդանացնել Արածանի գետում մասսայական մկրտության խորհուրդն ու ոգին: Իտալական Ռավենա քաղաքում ծնունդ առած երաժշտական ամենամյա փառատոնը հուլիսի երկրորդ տասնօրյակում կիյուրընկալվի Հայաստանում, իսկ հոկտեմբերի առաջին տասնօրյակում լինելու է դասական երաժշտության համաշխարհային կատարողների փառատոն...

Անշուշտ, ծրագիրը շատ բազմազան է եւ հետաքրքիր: Սակայն առանձին միջոցառումներ իրենց բնույթով տարակուսանք են հարուցում:

Ըստ ծրագրի մայիսի երկրորդ տասնօրյակում մարզահամերգային համալիրում անց է կացվելու սպորտային պարերի բաց առաջնություն: Նույն այդ ժամանակ Երեւանում, ապա նաեւ Գյումրիում, Վանաձորում, Դիլիջանում, Իջեւանում, Գորիսում հայ կուսուրյենները ներկայացնելու են կանանց նորաձեւությունների հավաքածուներ: Կրկին այդ օրերին Արցախում նախատեսված է ռուսական էստրադայի հայազգի աստղերի գալա-համերգը, իսկ հոկտեմբերի առաջին տասնօրյակում գալա-համերգ է լինելու համաշխարհային մեծության աստղերի եւ համույթների մասնակցությամբ: Թվարկվածներն անկասկած մշակութային կարեւոր միջոցառումներ եւ իրադարձություններ կլինեն Հայաստանում: Իսկ մի՞թե հնարավոր չէր դրանք անցկացնել քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի տոնակատարությունների շրջանակներից դուրս, կամ չներառել դրանք պետական ծրագրում: Այդ ցուցադրությունների եւ գալա-համերգների նշանակությունը բնավ չէր փոքրանա: Իսկ այդ դեպքում ֆանտաստիկ երեւակայություն է պետք դրանք կապելու քրիստոնեության եւ քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու հետ:

Կարծում ենք, որ այս ծրագիրը 2001 թ. դեռեւս կվերափոխվի, առավել կհարստանա: Ամեն դեպքում չպետք է մոռանանք, որ սա մեզ համար հազվագյուտ առիթ է մեր հոգեկան կորովը վերագտնելու, մենք մեզ ճանաչելու:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ՆՈՐ ԳԻՐՔ

Գիրքը՝ ամենամեծ «անունը»

Վերջերս լույս տեսավ Սերգեյ Գալուստյանի «Հայելի» գեղարվեստական վավերագիր պատմվածքների շարքը, որը հեղինակը նվիրել է իր ծնողներին՝ Սարգիս եւ Սառա Գալուստյանների հիշատակին: Գրքում զետեղված են հավաստի իրադարձություններ, որոնք պատմում են հեղինակի եւ նրա ընտանիքի մասին, որոնք լի են եղել բազմաթիվ դժվարություններով: Ինչո՞ւ է գիրքը վերնագրված «Հայելի»: Որովհետեւ, ինչպես հեղինակն է նշում, հիշողությունները արտացոլվել կարող են միայն մի պարզ ծանապարհով՝ հոգու հայելու միջոցով, իսկ հոգու հայելին երբեք չի կեղծում: Հեղինակը հպարտությամբ է հիշում հորը (որը մահացել է 53 տարեկանում), նրա ծանր ու տառապանքներով լի ապրած շրջանը: Համալսարանական կրթություն ստացած Սերգեյ Գալուստյանի կյանքը հետագայում պիտի հագեցված լիներ բազմաթիվ հետաքրքիր իրադարձություններով, որոնց մասին նույնպես հիշատակված է գրքում: Մեծ երջանկությամբ ու հպարտությամբ է հիշատակում իր եւ տաղանդավոր ռեժիսոր Սերգեյ Փարաջանովի մտերմության մասին: Անակնկալ եւ չափազանց հետաքրքիր է եղել նաեւ հանդիպումն աշխարհահռչակ դերասանուհի Սոֆի Լորենի հետ: Գրքում նշվում է նաեւ Ս. Գալուստյանի ստեղծագործական ուղու մասին՝ աշխատանքը «Հայֆիլմ» կինոստուդիայում, մասնակցությունն Ալմաթիի եւ Մոսկվայի միջազգային կինոփառատոներին, այնուհետեւ նորաստեղծ «էկրան» ամսագրում, ապա գրողների միությունում:

Գրքում տպագրված են հեղինակի բազմաթիվ լուսանկարները մշակույթի ակնառու գործիչների, ճանաչված դերասանների ու գրողների հետ: Գիրքն ավարտվում է «Օրը սկսվում է թեզանով» կինովիպակով:

ԳԱՍՏՈՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Եռամեծար փիլիսոփան

Ազգային գրադարանում բացվեց ցուցահանդես՝ նվիրված V-VI դդ. հայ ականավոր փիլիսոփա եւ գիտնական Դավիթ Անհաղթի ծննդյան 1520-ամյակին: 5-րդ դ. 70-ական թթ. պատմական Հայաստանի Տարոնի գավառի Ներգին գյուղում ծնված Դավիթ Անհաղթը հետագայում իր ուսումն ստացել է հելլենիստական քաղաքակրթության եւ փիլիսոփայության կենտրոններից մեկում՝ Ալեքսանդրիայում, հայտնի փիլիսոփա Օլիմպիադորոս Կրտսերի մոտ:

Ազգային գրադարանում կազմակերպված այս ցուցահանդեսի նպատակն էր այցելուներին ներկայացնել ոչ թե գրքերի թվաքանակ, այլ ներկայացնել մի գործչի, որի մտքերն այսօր մեզ առավել եւս անհրաժեշտ են (մարմինը հոգու զնդանն է, ժամանակավոր հանգրվանը փիլիսոփայության կյանքի փորձությունների միջով հոգին անվթար անցկացնելու եւ կրկին Աստծո հետ միաձուլվելու միակ միջոցը): Դավիթ Անհաղթը, որի փիլիսոփայությունն իր արմատներով կապված է անտիկ աշխարհի հետ, հանդիսացել է հայ իրականության փիլիսոփայության, իմացաբանության մասնաճյուղերի հիմնադիրը:

Մեծ փիլիսոփայի ստեղծագործությունները մնում են մեր մշակութային եւ հոգեւոր իրականության մեջ որպես կենդանի, մնայուն խոշոր արժեքներ՝ հանձնված նաեւ համաշխարհային մշակութային իրողությանը: Մեզ են հասել «Փիլիսոփայության սահմաններ», «Պորփյուրի «Ներածության վերլուծությունը», «Արիստոտելի «կատեգորիաներ» մեկնաբանությունը, «Արիստոտելի «Անալիտիկների մեկնաբանությունը»:

Աշխարհն իր ողջ բազմազանությամբ ճանաչելու տենչանք, ազատամտություն. ահա եկեղեցու կողմից սրբերի շարքին դասված մեծ փիլիսոփայի ստեղծագործության բնորոշ գծերը:

Իրենց խոսքով հանդես եկան Ազգային գրադարանի տնօրեն Դավիթ Սարգսյանը, գրողների միության քարտուղար Աբգար Ափինյանը:

Գ. ՂԱՋԱՐՅԱՆ

Մեր հոգու ձայնի արշագանքը «Արշագանք» ստուդիայում

Ռադիոկայանների առատության մեջ ուրույն տեղ է գրավում «Արձագանքը»: Սեփական դեմք, սեփական ձեռագիր. հե՞շտ է առանձնանալ եւ ապահովել մշտական ունկնդիր: «Ազգի» զրուցակիցն է «Արձագանք» ռադիոկայանի տնօրեն Արտավազդ Բայաթյանը:

– Ե՞րբ է ստեղծվել «Արձագանք» ռադիոկայանը եւ ինչո՞ւ հատկապես «Արձագանք»:

– Երեք տարի առաջ: 1997-ի մայիսի 12-ին առաջին ազդանշանն ուղարկեցինք եթեր, որին նախորդել է մեկամյա նախապատրաստական լուրջ աշխատանք: Իսկ ինչո՞ւ «Արձագանք», որովհետեւ կար «Արձագանք» խումբը, հետո ստեղծվեց «Արձագանք» ստուդիան եւ տրամաբանական է, որ պետք է լիներ «Արձագանք» ռադիոկայան:

– Այսօր շատ են կարճալիք ռադիոկայանները, ինչպե՞ս եք կարողանում ձեր վարկը պահել:

- Ես չէի ասի, թե որեւէ մրցակցություն կա. դա կլիներ այն դեպքում, երբ գտնվեինք տնտեսապես լավ վիճակում: Կարճալիք ռադիոկայանները ընդհանրապես բնորոշ են բարեկեցիկ եւ զարգացած երկրներին: Ինձ թվում է, եթե որեւէ անվանում չունենան, հնարավոր է նաեւ ափոթել, քանի որ նույն երգերն են, նույն զրույցները՝ երբեմն սխալներով, անպետք մտքերով, որոնք արդիական չեն եւ ժողովրդին չեն էլ հետաքրքրում:

– Հաշված օրեր են մնացել, որ թեւակոխենք նոր հազարամյակ, ի՞նչ կմաղթեք Ձեր ունկնդիրներին եւ ընդհանրապես ողջ հայությանը:

– Ամենակարեւորը՝ որ չկորցնեն իրենց արժանապատվությունը, ապրեն մարդավայել եւ բարեկեցիկ: Իսկ ունկնդիրները թող մնան մեզ հետ, քանի որ մենք աշխատում ենք նրանց համար եւ սիրով:

ԿԱՐԻՆԵ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

ԱԶԳ

Մարզական

ԱՍՈՒԼԻՍ

Իշխան Զաքարյան. «2000 թվականը բեկումնային տարի եմ համարում»

ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի փոխնախարար, ՀԱՕԿ-ի նախագահ Իշխան Զաքարյանը երեկ անցկացրած իր ամփոփիչ մամուլի ասուլիսում կանգ առավ անցած տարվա խնդիրների եւ հաջողությունների վրա, խոսեց նաեւ հեռագա ոլաններեի մասին:

Նա նշեց, որ 1997 թվականին զբաղեցնելով սպորտի գծով փոխնախարարի պաշտոնը, տխուր ժառանգություն էր ստացել: Չկար սպորտի ոլորտը կարգավորող որեւէ օրենք, ենթաօրենք կամ այլ իրավական փաստաթուղթ, ըստ որի պարզ լիներ մարզական ամեն մի կառույցի լիազորությունները եւ՝ պարտականությունները: Սպորտի ոլորտի մասին շատ է խոսվում, խնդիրներ, իրոք, կան, բայց նա բոլոր դեպքերում տարին բեկումնային է համարում: ՀՀ կառավարություն է ներկայացված լավագույն մասնագետների կողմից մշակված սպորտի մասին օրենքի նախագիծը, որը մինչ այդ արդեն հրապարակվել է մամուլում եւ, ամենայն հավանականությամբ, ամենաուշը հունվար ամսին կքննարկվի կառավարությունում մինչեւ ԱԺ ներկայացվելը:

Պրն Զաքարյանը նշեց, որ օրենքի բացակայության պայմաններում պետությունը կատարեց իր պարտքը ազգային սպորտի առջեւ: Նա ընդգծեց, որ օրենքի նախագծում շեշտվում է պետության իրավունքը մարզական միջոցառումների օրացույցը հաստատելու, այսինքն ֆինանսավորելու տարվա առաջինից մինչեւ վերջին օրը: Ազգային ֆեդերացիաները պետք է հաստատման ներկայացնեն չորս տարվա նախապատրաստման գործընթացի պլանը, որի մեջ ընդգրկված կլինեն բոլոր խոշորագույն մրցումներին նախապատրաստվելու հարցերը (ընդհուպ մինչեւ օլիմպիական խաղեր): Նա նշեց, որ ինքը երեք տարվա ընթացքում փորձել է եւ կարունակի ստեղծել ՀԱՕԿ-ֆեդերացիաներ ակտիվ գործող փոխադարձ կապը: Այս առնչությամբ Զաքարյանն ասաց, որ ինքը բանիցս ֆեդերացիաներից պահանջել է լիակատար ծրագիր ներկայացնել, եւ եթե մինչեւ եկող տարվա մայիս ամիսը դա չարվի, ապա համապատասխան մարզաձեւի ֆեդերացիայի ֆինանսավորումը կդադարեցվի, թեկուզ ժամանակավորապես:

Իշխան Զաքարյանը նշեց, որ ՀԱՕԿ-ը կառուցվածքային փոփոխություններ է կրելու. այն 18 հասարակային աշխատակից կունենա, կքննարկի եւ կհաստատի ֆեդերացիաների ծրագրերը, ավելացրեց, որ ՀԱՕԿ-ի գործկոմը եւ ասամբլեան ավելի ակտիվ կաշխատեն:

Նա մանրամասնորեն կանգ առավ Սիդնեյի օլիմպիադայում ներկայացված Հայաստանի մարզիկների եւ ընդհանուր պատվիրակության ելույթի վրա, նշելով, որ պատվիրակության բոլոր անդամների այցը հիմնավորված չէր, մինչդեռ նրա կազմից դուրս մնացին մարզիչներ, բժիշկներ, այդ թվում դոպինգի մասնագետ Արեգ Հովհաննիսյանը, բոնցամարտիկ Արամ Ռամազյանի անձնական մարզիչ Հարություն Նազարյանը եւ ուրիշներ: Ըստ պրն Զաքարյանի, հարցն այնքան էր սրվել, որ պատվիրակության մեկնելուց երկու-երեք օր առաջ ինքը նույնիսկ ցանկանում էր հրաժարվել Սիդնեյ մեկնել: Նա շեշտեց, որ պետությունը լիովին կատարեց

իր պարտականությունները, 100 տոկոսով ապահովելով Հայաստանի օլիմպիականների նախապատրաստումը, բայց անհաջողություններ եղան որոշ պայմանների պատճառով՝ համապատասխան բժշկական ծառայության բացակայություն, մեր ծանրորդների հանդեպ միջազգային ֆեդերացիայի բացարձակ բացասական վերաբերմունք. շուրջ 40 օրինական դեղերի օգտագործումը դարձնելով ամբողջ թիմի որակազրկման պատճառ, չնայած, վերջում դրա մասին խոսք չկար, եւ պետք էր պարզապես մեդալից զրկել երկու համաչխարհային ռեկորդի հեղինակ, գերծանր քաշային մարզիկին, որն ուղղակի փայլուն հանդես եկավ երկամարտում ցույց տվեց 465 կգ արդյունք, դրանով իսկ ներխուժելով գերերկրների ազդեցության գոտի: Այս քաշը յուրահատուկ է, առանձնապես հեղինակավոր, եւ մեդալը պարզապես խլեցին մեր մարզիկից: Իշխան Զաքարյանը նշեց, որ գոյություն ունեին նաեւ օբյեկտիվ պատճառներ. այսպես, հունահռոմեական ոճի ըմբիշներն անհաջող հանդես եկան իրենց առաջին իսկ գոտեմարտերում:

Պրն Զաքարյանն ասաց, որ 1997 թ.-ից սկսած իրեն հաջողվեց վերստեղծել ազգային հավաքականները եւ համեմատելով հայ մարզիկների արդյունքները Սլանտայում եւ Սիդնեյում ըստ մարզաձեւերի, չի կարծում, որ մեր ելույթները վերջին օլիմպիադայում անհաջող են եղել, առավել եւս, որ փոքր էր մնում հայ մարզիկները նույնիսկ չորս մեդալ նվաճեին, իհարկե, եթե նրանց հանդեպ վերաբերմունքն օբյեկտիվ լիներ: Խոսելով դոպինգի մասին, նա նշեց, որ անձամբ խստագույնս հետեւում էր այս խնդրին, եւ Սիդնեյում նույնիսկ տեղի ստուգումները ցույց տվեցին, որ հայ մարզիկներն այս առումով լիովին կարգին վիճակում են: Պրն Զաքարյանն ասաց, որ այս հարցի հետ կապված խայտառակ երեւույթներ եղան Սիդնեյում: Բայց այն երկրների մարզիկներին, որոնց արդյունքներն ավելի քան կասկածելի էին եւ անբնական, ոչ ոք ոչինչ չասաց:

Պրն Զաքարյանն ասաց, որ 118,5 մլն դրամ գումարը, որը պետությունը հատկացրեց ՀԱՕԿ-ին, ավելին էր, քան խնդրել էր վերջինս, իսկ ընդհանուր ծախսը կազմեց 224,765 մլն դրամ: Ի դեպ, ծախսերն ուղղվեցին ոչ միայն մարզական հավաքների, Եվրոպայի առաջնությունների, աշխարհի գավաթի եւ վարկանիշային մրցումների վրա: Նույն ծանրորդները Ծաղկաձորում ինքը հավաք անցկացրին: Ըստ մարզաձեւերի, օրինակ, բոնցամարտին հատկացվեց 39 մլն դրամ, ազատ ոճի ըմբշամարտին 40,5 մլն, հունահռոմեական ոճի ըմբշամարտին մոտ 50 մլն, ծանրամարտին 24 մլն եւ այլն: Նա նշեց, որ պետությունը Սիդնեյի հերոսներին կվճարի դրամական պարգեւները, եւ, որ Սիդնեյում իր ֆունկցիան չկատարեց առ այսօր չվերադարձած ՀԱՕԿ-ի նախկին գործադիր տնօրեն Գագիկ Չոբանյանը: Նրա եւ մյուսների չվերադառնալու հարցով կզբաղվեն իրավապահ մարմինները: Ինչ վերաբերում է Բենուր Փաշայանին, ապա նրա մասին որեւէ տեղեկություն չկա:

Պրն Զաքարյանը տեղեկացրեց, որ ՀԱՕԿ-ն ակտիվորեն զբաղվում է ծմեռային մարզաձեւերի հարցով եւ 2002 թվականի Սոլթ Լեյք Սիթիի օլիմպիադայի շեֆ-միսիա է նշանակվել սպորտվարչության պետ Արմեն Գրիգորյանը: Այժմ պետք է ուղղակի որոշել, ինչպես մոտենալ մասնակցության հարցին. ուղարկե՞լ վարկանիշ ունեցող բոլոր մարզիկներին, թե՞ ոչ:

Նա նշեց, որ ՀԱՕԿ-ը մինչեւ դեկտեմբերի 1-ը պետք է ստանար իր հասանելիք փոխհատուցման գումարը Սիդնեյի օլիմպիադայի կազմկոմիտեից, բայց ծմեռային ծեւերի ֆինանսավորումը դրա հետ կապ չունի: Պրն Զաքարյանն ասաց, որ, իր կարծիքով, որոշ հայ մարզիկներ՝ լեռնադահուկորդ Արսեն Հարությունյանը, մոգուլիստ Արմեն Ռաֆայելյանը, գեղասահորդները, ի վիճակի են օլիմպիական ուղեգիր նվաճել:

Պրն Զաքարյանը պատասխանեց լրագրողների բազմաթիվ հարցերին:

ՉԱՎԵՆ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ
Արմենպրեսի թղթակից

ԹԵՆԻՍ

«ATP-ի չեմպիոնական մրցավազքում» հաղթեց Կուերտենը

Պրոֆեսիոնալ թենիսիստների ասոցիացիան պարբերաբար հրապարակում է ուժեղագույնների վարկանիշները: Այդ ցուցակները հաճախ անվանվում են «չեմպիոնական մրցավազք»: Եվ ահա այդ մրցավազքը հասել եզրագիծը: Տարվա ընթացքում մի շարք թենիսիստներ՝ Փիթ Սամփրասը, Եվգենի Կաֆելնիկովը, Մագնուս Նորմանը, Գուստավո Կուերտենը, Մարատ Սաֆինը փոխնիփոխ գլխավորեցին ուժեղագույնների ցուցակը:

Ի վերջո, ամեն ինչ վճռվեց Փարիզում ութ թենիսիստների մասնակցությամբ անցկացված առաջնությունում: Հաղթելով՝ բրազիլացի Գուստավո Կուերտենը ոչ միայն նվաճեց չեմպիոնի կոչումը, այլեւ տարվա արդյունքներով գլխավորեց ATP-ի ցուցակը:

Ներկայացնում ենք դասակարգման ցուցակի առաջին 20 թենիսիստներին եւ նրանց միավորները:

1. Գուստավո Կուերտեն (Բրազիլիա)	839
2. Մարատ Սաֆին (Ռուսաստան)	824
3. Փիթ Սամփրաս (ԱՄՆ)	677
4. Մագնուս Նորման (Շվեդիա)	622
5. Եվգենի Կաֆելնիկով (Ռուսաստան)	587
6. Անդրե Ագասի (ԱՄՆ)	553
7. Լեյտոն Հյուիթ (Ավստրալիա)	525
8. Ալեխ Կորեչա (Իսպանիա)	495
9. Թոմաս Էնքվիստ (Շվեդիա)	442
10. Թիմ Հենման (Անգլիա)	404
11. Մարկ Ֆիլիպուսիս (Ավստրալիա)	373
12. Խուան Կառլոս Ֆերերո (Իսպանիա)	368
13. Ուեյն Ֆերեյրա (ՀԱՀ)	354
14. Ֆրանկո Սքվիլարի (Արգենտինա)	312
15. Պատրիկ Ռաֆթեր (Ավստրալիա)	307
16. Սեդրիկ Պիոլին (Ֆրանսիա)	304
17. Դոմինիկ Հրբատի (Սլովակիա)	279
18. Առնո Կլեման (Ֆրանսիա)	272
19. Սեբաստիան Գրոսժան (Ֆրանսիա)	265
20. Նիկոլաս Կիֆեր (Գերմանիա)	253

Փորձեք լուծել

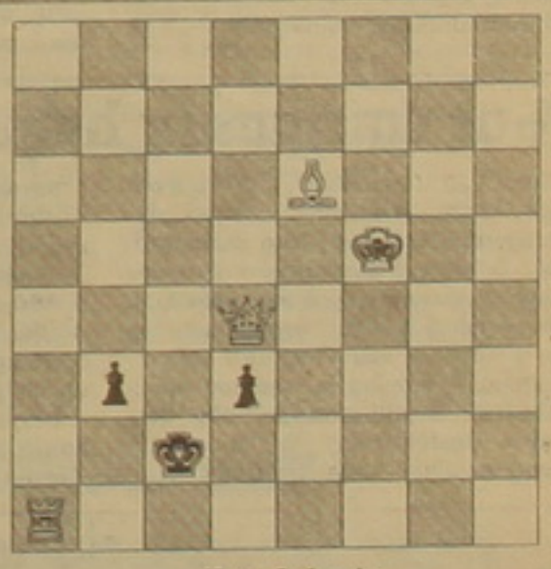

Մատ 2 քայլից

Մեր տպագրած նախորդ 2 քայլանի խնդրի լուծումն է 1.Փe5:

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Սպարտա: 2. Դուկասյան: 3. Նանս: 5. Անյա: 6. Սորվեցիչ: 7. Նեառոլ: 8. Մարաս: 9. Հայնե: 12. Օկտավ: 13. Էջեւիք: 17. Ցամամատար: 18. Լյակոգլեն: 22. Շագալ: 23. Պարեզ: 28. Սոմերսեթ: 29. Հայկո: 30. Վեսա: 31. Խոսորդեր: 35. Հարոն: 36. Նայադ: 37. Չոբան: 38. Մասնիչ: 42. Տհալ: 43. Մուր:

Հորիզոնական

1. «Սողանք»: 4. Սաղմոն: 10. Արկանգաս: 11. «Մայորկա»: 14. Տոստ: 15. Մարկեջանի: 16. Եվրո: 19. «Մանաս»: 20. Կարիճ: 21. «Այրին»: 24. Մաժաք: 25. Լայկա: 26. Սահակ: 27. Լենուր: 32. Գոհար: 33. «Քնմել»: 34. Դելոն: 39. Ասել: 40. Բասկետբոլ: 41. Սոնա: 44. Մասեհյան: 45. Բարդիջան: 46. Նաբելա: 47. Սուրիչ:

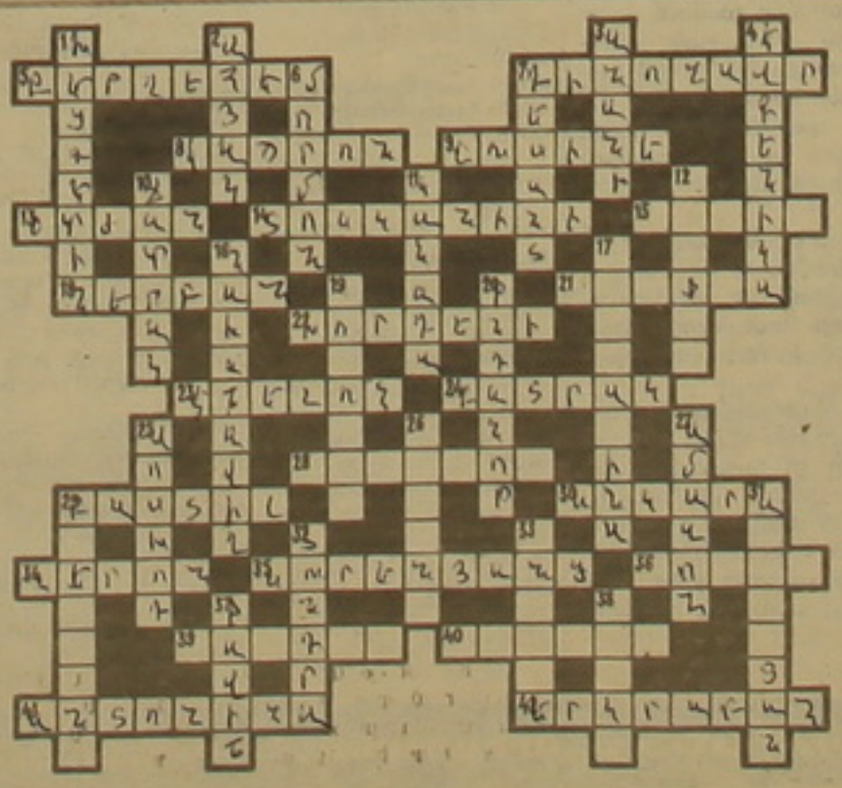

ԽԱՉԲԱՌ

Ուղղահայաց

1. Կենդանակերտի համաստեղություն: 2. Աքի հականիշը: 3. Հերոսուհի Գ. Սունդուկյանի «Էլի մեկ գոհ» կատակերգությունում: 4. Ուսմունք մարդկային ցեղի, նրա ժառանգական հատկանիշների լավացման մասին: 6. Հյուսիսային Ամերիկայում առաջացած աղանդի ներկայացուցիչ: 7. Հակառակորդի տարածք ցազմանավից կամ ինքնաթիռից իջեցված զորք: 10. Շախմատ. ...: 11. Պետություն Ամերիկա աշխարհամասի հյուսիսում: 12. Եգիպտական փարավոնների հանգստավայրը: 16. Հայոց թեռակաության հարցերին նվիրված Աբովյանի նշանավոր երկը: 17. Ռուս քանդակագործուհի: 19. Ռուս հեղափոխական գործիչ, գիտնական, գրող, 1875-ին ժնեւում խմբագրել է «Ռաբոտնիկ» ամսագիրը: 20. Սրագածից հրազեն: 25. Սովետական տիեզերանավի սերիա: 26. Հայաստանում աշխատած էստոնացի ռուս երգչուհի: 27. Ամենաջրառատ գետը: 29. Գերմանացի փիլիսոփա հոգեբան, լեզվաբան: 31. Պոլսահայ պատմաբան, գրող հրապարակախոս, խմբագրել է «Ծաղիկ», «Խարազան» եւ այլ թերթեր ու խանդեսներ: 32. Բնական զոնա: 33. Պուշկինի հերոսներից: 37. Նուրբ, փափուկ խավով կտոր: 38. Վարդագգի ծառ:

Հորիզոնական

5. Ըստ Հին կտակարանի, Հուդայի եւ Իսրայելի թագավոր Դավթի ծննդավայրը: 7. Անհետացած սողուն: 8. Պոլիամիդային մանրաթելերի անվանումը: 9. Հայ երգչուհի, հոգեւոր երգերի, շարականների անգուգական կատարողը: 13. «Ընկեր Փանջունի» երգիծական ստեղծագործության հեղինակը: 14. Իտալացի աշխարհահռչակ դիրիժոր: 15. Հերոս Հյուգոյի «Ցավառներ» վեպում: 18. Կոշիկի արտադրության մեջ օգտագործվող դեսալ: 21. Երկրի արհեստական արբանյակների սովետական սերիա: 22. Օծանելիքի հոտ: 23. Գնացքատար: 24. Կալվածատիրոջ հողը մշակող հողագործ, որն ապրում է այդ կալվածքում եւ կատարում նաեւ այլ աշխատանքներ: 28. Կարբոնատների խմբի հանքանյութ: 29. Ամրոց-միջնաբերդ Փարիզի մատույցներում, այժմ այն բանտ է քաղաքատարկյալների համար: 30. Քաղաք Թուրքիայում: 34. Հռոմեական կայսր: 35. «Մալոնե» կտավի հայ հեղինակը: 36. Սեւծովյան առողջարանային քաղաք: 39. Արեւադարձային ծառ, որից ստացվում է արժեքավոր եթերայուղ: 40. Հերոս «Երջանկության մեխանիկան» ֆիլմում: 41. Հերոսուհի Շիրվանզադեի «Քարոս» վեպում: 42. Այս մասնագետը իր օրն ու կյանքը անցկացնում է սարերում ու ձորերում:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

Օրվա հետքով

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Հայաստանը հայտնվել է տարօրինակ վիճակում

Երևան-Ստեփանակերտ, Երևան-Մոսկվա, Երևան-Թեհրան փոխհարաբերություններում որոշակի սառնություն անխուսափելի է

Սկիզբը էջ 1

Տարածաշրջանում Թուրքիայի դերի ակտիվացումը չի բխում նաեւ Մոսկվայի եւ Թեհրանի շահերից. Ռուսական իշխանություններն արդեն իսկ արտահայտել են իրենց դժգոհությունը. ռուս համանախագահող Նիկոլայ Գրիբկովն իր ամերիկացի եւ ֆրանսիացի գործընկերներ Ջ. Քավանոյին եւ Ժ. Ժ. Գայարդին միացավ հայ-նախիջեւանյան սահմանում: Երեւան-Անկարա հարաբերությունների հաստատումն առաջին հերթին նշանակում է հայ-թուրքական սահմանի բացում, ինչն իր հերթին նշանակում է Հայաստանում ռուսական սահմանապահ զորքերի ավելորդություն: Այս հարցում չափազանց նուրբ է Վաշինգտոնի մարտավարությունը: Եվրոպայում ԱՄՆ գինված ուժերի հրամանատարության ղեկավարման եւ խաղաքանության դեպարտամենտի տնօրեն գեներալ-մայոր Սիմփսոնը Երեւանում կտրականապես հերքեց Հայաստանում ռուսական ռազմական ներկայությանը հակազդելու նպատակով Պենտագոնի ակտիվացման վերաբերյալ ենթադրությունները. «ԱՄՆ նպատակը տարածաշրջանում իր ռազմական ներկայությունը հաստատելը չէ, այլ տարածաշրջանի երկրների հետ համագործակցելը»: Պենտագոնի ներկայացուցիչը նշեց, որ ԱՄՆ-ը հուսով է, թե ԼՂ հակամարտությունը կկարգավորվի խաղաղ ճանապարհով եւ կողմերի փոխըմբռնման հիման վրա. «Այնուամենայնիվ, անհրաժեշտ է, որ հակամարտության կարգավորմամբ շահագրգռված ղեկությունների խումբն աջակցի տարածաշրջանի խաղաղարար գործընթացի զարգացմանը»: Գեներալը ակնհայտորեն նկատի է առնում Թուրքիային, որի դիրքորոշումը ԼՂ հարցում միակողմանի է եւ խիստ ընդգծված ադրբեջանամետ:

Եթե այսօր ԱՄՆ-ը Հայաստանում ռուսական ռազմական ներկայությանը հակազդելու նպատակ չունի կամ այդ մասին բարձրաձայն չի արտահայտվում, ապա բավական է հաստատվեն Երեւան-Անկարա դիվանագիտական հարաբերությունները, բացվի հայ-թուրքական սահմանը, ռուսական զորքերի առկայությունը հայ-թուրքական սահմանի ամբողջ երկարությամբ այլեւս արդարացված չի լինի: Չէ՞ որ ռուսական զորքերը Հայաստանը պաշտպանում են առաջին հերթին Թուրքիայի հնարավոր հարձակումից:

Տարածաշրջանում Թուրքիայի (կարդալ՝ ԱՄՆ) դերի ակտիվացումն անհանգստությամբ եւ զայրույթով է ընդունում Թեհրանը: Բոլորովին էլ պատահական չէր Իրանի փոխարտգործնախարար Սահանիի Մոսկվային արված առաջարկը կազմակերպել Հարավային Կովկասի անվտանգության խնդիրների վերաբերող հանդիպում Հայաստանի, Ադրբեջանի, Վրաստանի, Ռուսաստանի եւ Իրանի մասնակցությամբ: Սահանին չմոռացավ նշել նաեւ Թուրքիային, սակայն նրա ներկայությանը տարածաշրջանում տալով երկրորդական դեր: Հետաքրքիր է, իրանցի դիվանագետը տարածաշրջանային հարցերում Թուրքիային երկրորդական դեր վերապահեց այն բանից հետո, երբ Հայաստանի իշխանությունները կարեւորեցին Թուրքիայի դերը: Սահանին Մոսկվայում հստակ ասել է. «Եթե Իրանը եւ Ռուսաստանը մշակեն ընդհանուր կեցվածք, ապա դա՝ մեզ կօգնի կանխարգելելու ՆԱՏՕ-ի աճող ազդեցությունը տարածաշրջանում», նկատի ունենալով Թուրքիային (կարդալ՝ ԱՄՆ):

Երեւան-Անկարա հարաբերությունների հաստատմանը խանդով է վերաբերվում Բաքուն: Այստեղ առաջին հերթին առաջ է գալիս «մեծ եւ փոքր եղբոր» սինդրոմը: Բավական է Անկարան փոքր-ինչ թուլացնի իր ադրբեջանական դիրքորոշումը,, անմիջապես Բաքուն թեքվում է հյուսիս՝ Մոսկվա: Ռուս-ադրբեջանական հարաբերություններում նկատվող ջերմացումը նաեւ դրա հետեւանք է:

Այսօր առավել քան տարօրինակ վիճակում է հայտնվել Հայաստանը: Որքան շարունակվեն հայ-թուրքական մերձեցումները, այնքան ավելի ակնհայտ կլինի Երեւան-Մոսկվա եւ Երեւան-Թեհրան հարաբերություններում սառնությունը: Թե ինչ կտա մեզ Հայաստան-Թուրքիա դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատումը, խոսակցության այլ թեմա է, մինչդեռ Հայաստան-Ռուսաստան, Հայաստան-Իրան հարաբերություններում նկատվող անվստահությունը չափազանց մտահոգիչ է:

YEREVAN-PARIS-LYON
SABERATOURS-SEVAN
ՍԱԲԵՐԱՏՈՒՐ-ՍԵՎԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ-ՓԱՐԻԶ-ԼԻՈՆ

Ավիատոմսեր եւ տուրիզմ

«Սաբերատուր-Սեւան»
ճամփորդական գործակալությունն առաջարկում է.

- Ավիատոմսեր Երեւանից ուղիղ չվերթերով

ARMENIAN AIRLINES swissair KLM BRITISH AIRWAYS АЭРОФЛОТ

տրանզիտ թռիչքներով ցանկացած ուղղությամբ եւ ընկերությամբ: Փարիզի օդանավակայանում Ձեզ կդիմավորի մեր գրասենյակի ներկայացուցիչը եւ կհոգա Ձեր բոլոր հոգսերը:

- Գնացքի տոմսեր Եվրոպայում
- Հյուրանոցների ամրագրում Հայաստանում եւ արտասահմանում
- Բժշկական ապահովագրություն

375010, ք. Երեւան, Վարդանանց 10
Հեռ. (374 1) 52 54 48, 52 85 48, ֆաքս (374 1) 56 40 30
E-mail: sabera@arminco.com

Հայաստանում հրիսոնեության պետական կրոն ընդունման 1700-ամյակի տոնակատարության պետական հանձնաժողովի հետ կնքված համաձայնագրի շրջանակներում «Եռոտուր» տուրիստական ֆիրման «Ինտերլինգվա» լեզվագիտական արտոնագրված համալսարանի հետ համատեղ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ ԵՆ

Ընդունելություն գիդ-թարգմանիչների բարձրագույն դասընթացներում:
Դասընթացները վճարովի են, 18 շաբաթ տեւողությամբ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

- Որեւէ օտար լեզվի լիարժեք տիրապետում
- Բարձրագույն կրթություն կամ բուհի բարձր կուրսի ուսանող

Ընդունելությունը հարցազրույցով է:
Դասընթացներն ավարտողներին կտրվի վկայական՝ հաստատված Հայաստանում հրիսոնեության պետական կրոն ընդունման 1700-ամյակի տոնակատարության պետական հանձնաժողովի կողմից:
Դասընթացներն ավարտողներին կառաջարկվի աշխատանք Հայաստանում հրիսոնեության պետական կրոն ընդունման 1700-ամյակի տոնակատարության ծրագրերում:
Փաստաթղթերն ընդունվում են մինչեւ 2001 թ. հունվարի 8-ը:
Պարապմունքների սկիզբը 2001 թ. հունվարի 9-ից:

Ցանկացողները դիմեն «Ինտերլինգվա» լեզվագիտական համալսարան՝ Երեւան, Թումանյան 42, հեռ.՝ 52-63-07, 58-60-72:

Նոր մարդատար հսկա ինքնաթիռ

ՓԱՐԻԶ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՐ-ՏԱՍՍ. «Էրբաս ինդաստրի» կոնսորցիումը երեքշաբթի օրը հայտարարել է Ա-380 նոր մարդատար հսկա ինքնաթիռի արտադրության պատշաճական գործարկման մասին: Ինչպես հաղորդվել է ընկերության՝ Թուլուզի կենտրոնակայանի կողմից տարածված պաշտոնական հայտարարությա մեջ, վերջինիս բաժնետերերը՝ ԵԱՀՍ արեւմտաեվրոպական ավիացիոն-տիեզերական կոնցեռնը, որին պատկանում է կապիտալի 80 տոկոսը, Մեծ Բրիտանիայի «Բրիտիշ աերոսփեյս ընդ էլեկտրոնիկ սիստեմզը» «կանաչ լույս» են տվել ինքնաթիռի ստեղծման նախագծի իրագործմանը, ինքնաթիռ, որը նախկինում կրում էր Ա-3XX անունը:

Եվրոպական նոր օդանավը ուղեւորատարությամբ կգերազանցի գլխավոր մրցակցին՝ ամերիկյան «Բոինգ-747»-ին: Կախված վերափոխումից Ա-380-ի տարողությունը կկազմի 480ից մինչեւ 650 ուղեւորատեղ, իսկ վարձավճարային տարբերակով կհասնի մինչեւ 800-ի:

«Էրբասն» արդեն ստացել է նոր շարի ինքնաթիռների 50 պատվեր: Պատվիրատուների թվում, բացի «Էր Ֆրանսից», ավիաընկերություններ են Ավստրալիայից, Սինգապուրից, Մեծ Բրիտանիայից, Միացյալ Արաբական էմիրություններից, ինչպես նաեւ մի վարձակալական ընկերություն ԱՄՆից:

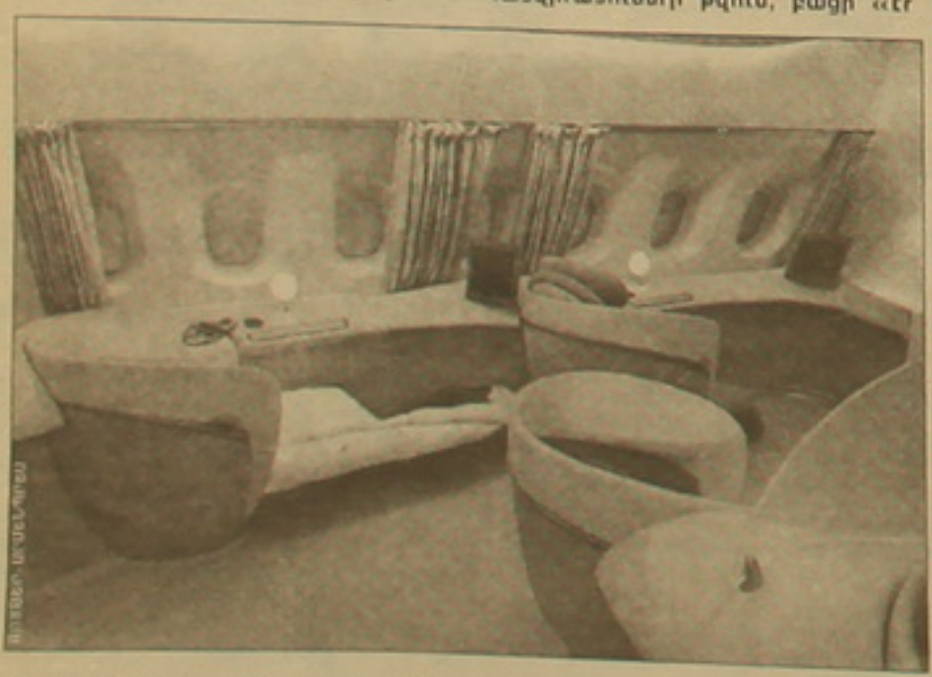

«2015 թ. Հարավային Կովկասը կմնա անկայուն գոտի»

ԹԲԻԼԻՍԻ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Չլուծված հակամարտությունների, թույլ տնտեսության եւ Ռուսաստանի միջամտության պատճառով 2015 թվականին Հարավային Կովկասը կմնա որպես անկայուն գոտի. այսպիսի կանխատեսում է բովանդակում Ինտերնետի միջոցով տարածված «Համաթարափակ միտումներ-2015» հետազոտությունը, որն անցկացրել է ամերիկյան Ազգային հետախուզական խորհուրդը ԱՄՆ-ի կենտրոնական հետախուզության տնօրենի պատվերով:

Հետազոտության մեջ ասվում է, որ 2015 թվականին «Վրաստանը էներգակիրների տարանցման շնորհիվ հավանաբար կհասնի քաղաքական ու տնտեսական որոշ կայունության, բայց այդ երկիրը կմնա տարածաշրջանում ռուսաստանյան ուշադրության կենտրոնում»:

Ինչ վերաբերում է Հայաստանին, ապա 2015 թվականին էլ այդ երկիրը կմնա մեկուսացված եւ կողմնորոշված կլինի դեպի Ռուսաստանը կամ Իրանը, պնդվում է հետազոտության մեջ:

Փաստաթղթի հեղինակների կարծիքով, Ադրբեջանում էներգետիկ հատվածի զարգացումը չի հանգեցնի այդ երկրի քաղաքացիների բարեկեցության աճին: «15 տարի անց էլ կառավարությունը կիշխի ադրբեջանական հասարակության բոլոր մակարդակներում», ասվում է հետազոտության մեջ:

ՀԵՌՈՒՍՏԱՑՈՒՅՑԱԳՐԵՐ

21 դեկտեմբեր

ՌՏՀ

9.00 Հայլուր
9.20 Հեռուստասերիալ «Մեղրի թողություն»
10.20 Բոհեմ
11.00 Գ/Ֆ «Այլմոլոգներ մարդակները» (ԱՄՆ)
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 «Արեւիկ». «Եկեք երգենք»
18.00 Մարդը եւ օրենքը
18.30 Մարդու ժամանակը
19.15 «Բարի ակնթարթ»
20.05 Հայի տեսներկու դեմքը. Լեւոն Թուխիկյան
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 1 լուր
21.50 Անկախության այբուբեն
21.55 Պրեմիերա
22.05 Հեռուստասերիալ «Մեղրի թողություն»
23.00 «Կոմսկ 2000»
23.40 Հայլուր
00.00 Հայլուր (ռուսերեն)
00.05 Հայլուր (անգլերեն)
00.15 Կեսգիշերային ծեծոցներ
01.00 Գ/Ֆ «Լույս խավարում» (ԱՄՆ)

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

8.00 «Բարի լույս, Հայաստան» (8.30, 9.30 Լուրեր)
10.00 «Կլառա Սորենա»
17.00 Մուլտֆիլմ
17.20 Մանկական ժամ. «Երկարագուլպա Պեպին», «10-դ թագավորություն»
18.05 «Կլառա Սորենա»
19.00 «Բլյուզ բլյուզ» պատմություններ
19.20 Երաժշտություն
19.30 Հեռուստաֆուտբոլ+
20.00 Լուրեր
20.35 Օրը
21.35 «1-02»
21.40 «Ձեղնահարկ»
22.00 Հեռուստակամուրջ Երեւան-Բաքու «Ճակատի գիծ»
22.30 Գործարար աշխարհ
23.00 Գ/Ֆ «Ուղղակի հանցանք»
(24.00 Լուրեր)

Գ

09.30, 19.30, 21.30, 00.00 Սուրհանդակ
10.00 Տոմար
11.30 Կամ ...կամ (Կրկնություն)
19.05 Շոշիկ
20.00 Մամուլի խոսնակ
20.10 Վավերագրական ֆիլմ
20.30 Սարաբեզ
22.05 Ոստիկան
22.15 Գ/Ֆ «Հյուսիս եւ հարավ» (XII մաս)
00.40 Գ/Ֆ «Օդանավ» (Ավարտին Սուրհանդակ)

1

7.00 Բարի առավոտ
10.00, 13.00, 16.00 Նորություններ
10.20, 17.55 Սերիալ «Բաբելոնյան աշտարակ»
16.20 «100 տոկոս» ծրագիրը
16.50 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր
17.30 Մուլտսերիալ «Պոկեմոն»
19.00 Երեկոյան նորություններ
19.25 «Կուսակցի թիմի բոլոր ճանապարհորդությունները»
19.55 Գործընթաց
20.40 Սերիալ «Սահման. Տայգայի սիրավեպ»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/Ֆ «Տրիբիբա»
00.45 Կանայք հետախուզությունում
01.25 Գիշերային նորություններ
01.40 Դեսեկթիվ «Մայր Հաներ»

ՌՏՊ

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 00.00 Լուրեր
7.15, 9.40 Բարի լույս, Ռուսաստան
7.20, 8.15 Ընտանեկան նորություններ
7.50, 9.50 Քաղաքային նորություններ
8.25 Հարցերի բյուրո, պատասխանների բյուրո
8.50, 10.15 Սերով սոցիալի վրա
9.30 Սախատան լուսու
10.20, 03.25 Հերթապահ բաժանմունք
10.35 «Հեռուստացնփորիկներ»
11.00 Սերիալ «Սանուելա»
12.30 «Սանտա Բարբարա»
13.30 Ցոմ-տոմ «Ինչ է ուզում կինը»
14.00 Նոր «Հին բնակարան»
15.30 Սերիալ «Վենեռայի հայելու մեջ»
16.25 Սերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
17.25 «Ընկերները 2»
18.30 Սերիալ «Հրաշագործը. Մեծ վիշապի երկիրը»
20.00 «Սիրո պատմություն»
21.30 Սանտանասներ
21.50 Նինա Ուստինովան «Երեք կին եւ տղամարդ» ֆիլմում
00.30 Լուրերից հետո
00.40 Սերիալ «Մարդասպանի պրոֆիլը»
01.40 Ս. Միխոելսի անվան արվեստի 3-դ միջազգային փառատոնը

@rminco Global Telecommunications
Ինտերնետ ծառայություններ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» սրճարանում: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:

«Ֆիգարո Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արգիշտիի 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1361 Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության՝ 20. 12. 2000 Գինը՝ 100 դրամ